ΑΠΟΘΗΚΗ

ΤΩΝ

ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ.

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ, 1844. [ΑΡΙΘ. 93.

Η ΕΝ ΒΕΝΕΤΙΑ ΑΡΜΕΝΙΚΗ ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΛΑΖΑΡΟΥ.

Ὁ ΤΗΝ Βενετίαν ἐπισκεπτόμενος ὁδηγεῖται συνήθως εἰς τὸ νησίδιον τοῦ Ἁγίου Λαζάρου, ὡς εἰς ἄξιον περιεργείας ἀντικείμενον. Ὡς δὲ γνωστὸν τοῖς πᾶσι, καὶ αὐτὴ ἡ Βενετία εἶναι νῆσος, τοποθετημένη ἐν λιμνοθαλάσσῃ, ἣ λίμνη ἀβαθεῖ, εἴκοσι μίλια μακρᾷ, πέντε δὲ ἢ ἓξ πλατείᾳ. Ἡ πόλις κεῖται περὶ τὸ μέσον μεταξὺ τῆς στερεᾶς καὶ τῆς θαλάσσης, τὴν εἴσοδον τῆς ὁποίας εἰς τὴν λίμνην ἐμποδίζουσι τὰ δύο νησίδια Μαλαμόκον καὶ Παλεστρίνη, ἕκαστον περὶ τὰ ἐννέα μίλια τὸ μῆκος, κατὰ μέσον δὲ ὅρον ἧττον τοῦ ἡμίσεως μιλίου τὸ πλάτος· καθ' ὅλην αὐτῶν τὴν ἔκτασιν εἶναι ὠχυρωμένα δι' ὀγκωδῶν τειχῶν, ἄνευ τῆς ὑποστηρίξεως τῶν ὁποίων πιθανὸν ὅτι ἡ θάλασσα ἤθελεν ἐξαλείψειν αὐτὰ, καὶ μεταβάλειν εἰς σύρτιν τὴν λιμνοθάλασσαν. Ἔχει δὲ αὕτη πάμπολλα νησία διεσπαρμένα τῇδε κἀκεῖσε ὡς πύργοι ἢ κῆποι εἰς τὰ πέριξ ἄλλων μεγαλοπόλεων, ὅλα ἐπίπεδα, ἐσκεπασμένα ὑπὸ οἰκιῶν, ἢ ὑπὸ κήπων καὶ δένδρων.

Ἓν τῶν μικροτέρων νησίων εἶναι τὸ τοῦ Ἁγ. Λαζάρου, δύο σχεδὸν μίλια πρὸς νότον τῆς πόλεως. Τὴν δωδεκάτην ἑκατονταετηρίδα ἦτο λεπροκομεῖον, ὅθεν ἔλαβε καὶ τὸ ὄνομα, ἐκ τοῦ Λαζάρου τῆς παραβολῆς δηλονότι, ὡς τὸ Λαζαρέττο, Λαζαρόνε, καὶ μία ἴσως ἢ δύο ἄλλαι Εὐρωπαϊκαὶ λέξεις, πενίαν ὑποδηλοῦσαι ἢ ἀσθένειαν. Ὅτε δὲ ἡ λέπρα ἐξηφανίσθη ἀπὸ τῆς Εὐρώπης, μετετράπη τὸ νησίδιον εἰς πτωχοτροφεῖον· ἀλλὰ, προϊόντος τοῦ χρόνου, ἡ ἐκ τῆς Βενετίας ἀπόστασις αὐτοῦ εὑρέθη τοιαύτης δυσκολίας πρόξενος, ὥστε οἱ πτωχοὶ μετεφέρθησαν εἰς τὴν πόλιν, καὶ ὁ τόπος ἐγκατελείφθη· μέχρις οὗ, ἐν ἔτει 1717, ἐδέχθη ἀποικίαν Ἀρμενίων, διωχθέντων ἐκ τῆς Πελοποννήσου κατὰ συνέπειαν τοῦ μεταξὺ τῶν Τούρκων καὶ τῶν Βενετῶν πολέμου. Ἦσαν δὲ οὗτοι ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν Ἀρμενίου τινὸς ἐκκλησιαστικοῦ, ὅστις πολὺν χρόνον ἐπροσπάθει νὰ συστήσῃ φιλολογικὴν ἑταιρείαν, πρῶτον ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ, μετέπειτα δ' ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ Πελοποννήσῳ, ἄνευ ὅμως ἐπιτυχίας. Εἰς τὸν πεφωτισμένον τοῦτον ἄνδρα, ὀνόματι Μεκιτὰρ, ἐδωρήθη παρὰ τῆς Βενετικῆς γερουσίας ἡ νῆσος τοῦ Ἁγίου Λαζάρου, ὅπου κατέστησε τὴν μικρὰν αὐτοῦ κοινότητα· τὸ μεμονωμένον δὲ τοῦτο σῶμα ἐξηκολούθησε ν' ἀκμάζῃ μέχρι τοῦ παρόντος καιροῦ, ἀπέναντι τῶν παραδόξων μεταβολῶν αἵτινες κατέστρεψαν τὴν ἐξουσίαν ἥτις πρῶτον ἔδωκεν εἰς αὐτὸ ἄσυλον.

Ἡ ἐπίδοσις τοῦ Μεκιτὰρ ὑπάρχει ἓν ἐκ τῶν πολλῶν παραδειγμάτων τοῦ πόσον ἰσχύει ἡ σταθερὰ ἀπόφασις νὰ ὑπερβῇ ἐμπόδια, ἅτινα κατὰ πρῶτον φαίνονται ἀνυπέρβλητα. Γεννηθεὶς ἐξ ἀμαθοῦς καὶ δεδουλωμένου ἔθνους, μικράν τινα μόνον λαβὼν παιδείαν, καὶ μὴ ἔχων βιβλία, ἀφ' ὧν ν' ἀποκτήσῃ αὐτὴν, ἐπέτυχε,—καίτοι ἐναντίον αὐτοῦ ἔχων τὴν ζηλότυπον ἄγνοιαν καὶ τὴν θρησκευτικὴν πρόληψιν,— οὐ μόνον νὰ διαδώσῃ τὴν φιλομάθειαν εἰς τοὺς συμπατριώτας του, ἀλλὰ καὶ νὰ εὐχαριστήσῃ αὐτὴν, ἀνατρέφων τοὺς νέους των, καὶ μεταγλωττίζων καὶ τυπόνων βιβλία πρὸς χρῆσίν των. Αὐτὸς πρῶτος κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους διήγειρε τὴν εἰς τὰ φιλολογικὰ κλίσιν, ἥτις ἀνεβίβασε τοὺς Ἀρμενίους εἰς βαθμὸν ἔντιμον μεταξὺ τῶν ἐθνῶν τῆς Ἀσίας. Ὁ Μεκιτὰρ ἐγεννήθη εἰς τὴν Σεβαστὴν κατὰ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, ἐν ἔτει 1676· ἔμαθε δὲ τὸ ἀναγινώσκειν καὶ τὸ γράφειν, καὶ ἐχειροτονήθη διάκονος δεκαπενταετὴς τὴν ἡλικίαν. Ἡ ἀνάγνωσις αὐτοῦ ἦτο περιωρισμένη εἰς ὀλίγα τινὰ ἀσκητικὰ συγγράμματα τοῦ μοναστηρίου, καὶ κατεγίνετο ἐνίοτε εἰς τὸ συντάττειν ὕμνους καὶ ὁμιλίας· ἀλλ' ἐνόησε μετ' οὐ πολὺ ὅτι ἀλλαχοῦ πρέπει νὰ καταφύγῃ εἰς ζήτησιν γενικῶν γνώσεων. Ἀπεφάσισε λοιπὸν νὰ μεταβῇ εἰς τὴν καθέδραν τοῦ Πατριάρχου τῆς Ἀρμενίας, τὴν πόλιν Ἐτζμιαζίν. Πορευόμενος δ' ἐκεῖσε, εἶδεν εἰς Ἐρζερούμ Εὐρωπαῖον ἱεραπόστολον, ἐκ τῆς συνομιλίας τοῦ ὁποίου ἔλαβεν ἰδέαν τινὰ περὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς σοφίας, καὶ σφοδρῶς ἐπόθησε νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν μακρυνὴν ἐκείνην χώραν. Εἰς τὴν Ἐτζμιαζὶν, καλουμένην ὑπὸ τῶν Ἀρμενίων, « ἕδραν πάσης γνώσεως, »

εὑρῆκε τὰς γνώσεις τόσον σπανίας ὅσον εἰς τὴν Σεβαστὴν, καὶ ἑπομένως ἀπεφάσισε νὰ ἐπιστρέψῃ. Καθ' ὁδὸν, ἐγνωρίσθη μετά τινος Ἀρμενίου, ὅστις εἶχε διατρίψει πολὺν χρόνον ἐν Εὐρώπῃ, καὶ ὅστις εὔφρανε καὶ ἐξέπληξε τὸν Μεκιτὰρ διὰ τῆς πολυειδοῦς σοφίας του. Τοῦτο δ' ἔκαμεν αὐτὸν προθυμότερον νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν Εὐρώπην, καὶ μετ' οὐ πολὺ εὑρῆκε καλὴν εἰς τὸ φαινόμενον εὐκαιρίαν διὰ νὰ ἐκτελέσῃ τὸν σκοπόν του. Φίλος καὶ συμπολίτης του ἔμελλε νὰ ὁδοιπορήσῃ εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ, ἐπὶ σκοπῷ τοῦ νὰ σπουδάσῃ· τὸν φίλον δὲ τοῦτον ἀπεφάσισε νὰ συνοδεύσῃ μέχρι τοῦ Χαλεπίου, ὅπου ἤθελεν εἴσθαι πολὺ ἐγγύτερον εἰς τὴν Εὐρώπην παρ' ἂν ἔμενεν εἰς τὴν Σεβαστὴν, καὶ ὅθεν εὐκολώτερον ἠδύνατο νὰ μεταβῇ ἐκεῖσε. Καθ' ὁδὸν ὅμως ἔτυχεν εἰς αὐτὸν δυστύχημα· διαβαίνων ἔφιππος τὸν ποταμὸν ὅστις περνᾷ διὰ τῆς Μαλατιὲ νὰ ἑνωθῇ μετὰ τοῦ Εὐφράτου, ἔπεσε, καὶ αὐτὸς μὲν διεσώθη, ἀπώλεσεν ὅμως τὸν ἵππον του, καὶ τὸ πολὺ μᾶλλον τιμώμενον ὑπ' αὐτοῦ ὅλα τὰ συγγράμματά του. Εἰς τὸ Χαλέπιον συνδιελέχθη μετά τινων ἱεραποστόλων ἐκεῖ κατοικούντων, οἵτινες ἔδωκαν αὐτῷ συστατικὰς ἐπιστολὰς πρὸς φίλους των ἐν Ἰταλίᾳ. Ἐφανέρωσε τότε τὸν σκοπὸν αὐτοῦ εἰς τὸν σύντροφόν του, ὅστις εὐκόλως ἐπείσθη νὰ ἐκπλεύσῃ πρὸς τὴν Εὐρώπην, ἀντὶ νὰ προχωρήσῃ εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ. Ἐξέπλευσαν ὁμοῦ ἀπὸ τὴν Σκανδερούν· ἀλλ' ἀφοῦ ἔφθασαν εἰς τὴν Κύπρον, σφοδρὸς πυρετὸς κατέλαβε τὸν Μεκιτὰρ, ὅστις ἠναγκάσθη νὰ μείνῃ ἐν τῇ νήσῳ. Ἀνέλαβε δὲ βραδέως, καὶ ἔκρινεν εὔλογον νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν πατρίδα του, ὅπου οἱ φίλοι του εἶχον ἀπελπισθῆ περὶ τῆς ζωῆς του.

Ἡ θερμὴ φιλομάθεια, ἥτις παρεκίνησεν αὐτὸν εἰς τὴν πρώϊμον ἡλικίαν τῶν δεκαεννέα ἐτῶν νὰ ἐπιχειρισθῇ τόσον μακρυνὴν ἀποδημίαν, δὲν ἠδύνατο πολὺν χρόνον νὰ χαλινωθῇ. Ἐκάθισεν ἓν ἢ δύο ἔτη εἰς τὴν Σεβαστὴν, καταγινόμενος εἰς τὸ διδάσκειν, καὶ εἰς τὸ συντάττειν διδακτικὰ πονημάτια· ἀλλὰ δὲν ἠμέλει τὸ περιπόθητον αὐτῷ σχέδιον. Παντὶ τρόπῳ ἐπροσπάθει νὰ καταπείσῃ τὸν ἐπίσκοπον τῆς ἐπαρχίας του νὰ συνενωθῇ μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν συγκρότησιν φιλολογικῆς ἑταιρείας· ἐπειδὴ ὅμως τοῦτο ἤθελεν εἶσθαι μέγας νεωτερισμὸς, ὁ ἐπίσκοπος ἐφοβεῖτο μὴ διεγερθῇ ἀντίστασις. Ἀπεφάσισεν ἐπὶ τέλους ὁ Μεκιτὰρ νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ὅπου διέτριβον τινὲς τῶν μᾶλλον πεφωτισμένων ὁμογενῶν του, καὶ ὅπου ἤλπιζεν ὅτι ἤθελεν εὑρεῖ συνδρομήν τινα εἰς τὴν ἐπιχείρησίν του, ἢ τοὐλάχιστον ὅτι δὲν ἤθελεν ἀπαντήσειν ἐναντιότητα. Τρεῖς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εὑρῆκε προθύμους νὰ τὸν συνοδεύσωσιν· ὅθεν ἐξεκίνησεν ἡ μικρὰ συνοδία, καὶ κατευωδώθη εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐν ἔτει 1700.

Ἐνταῦθα ἤρχισε τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ πολὺν χρόνον περιθαλπομένου σχεδίου· ἐπιτυχία δέ τις συνώδευσε τοὺς πρώτους ἀγῶνάς του· ἀλλ' ἠναγκάσθη νὰ ζῇ μεμονωμένος, καὶ νὰ διδάσκῃ τοὺς μαθητάς του ἐπὶ προφάσει ὅτι μετήρχετο ἐπιτήδευμά τι· ὄχι, ὡς φαίνεται, ἐκ φόβου τῶν Τούρκων, ἀλλ' ἐκ τοῦ διωγμοῦ τῶν ἰδίων αὐτοῦ ὁμογενῶν, τῆς ἐθνικῆς ἐκκλησίας, οἵτινες ἐμίσουν τὸν Μεκιτὰρ ἐπειδὴ ἦτο Καθολικός. Ἐνταῦθα μετέφρασεν ὁ Μεκιτὰρ σύγγραμμά τι ἀξιόλογον εἰς τὴν Ἀρμενικὴν γλῶσσαν, καὶ ἐτύπωσεν αὐτὸ ὁ ἴδιος. Ὁ κατ' αὐτοῦ διωγμὸς ηὔξησεν· ἐζήτησε δὲ καὶ ἔλαβε τὴν προστασίαν τοῦ Γάλλου πρέσβεως, ἀλλ' ἠναγκάσθη ἐπὶ τέλους νὰ καταφύγῃ ἀλλαχοῦ πρὸς ἀσφάλειαν. Ἡ Πελοπόννησος ὑπέκειτο κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν εἰς τοὺς Βενετοὺς, καὶ ἐκεῖ ἀπεφάσισε νὰ συστηθῇ ἡ μικρὰ ἑταιρεία, ἤδη ἐξ ὀκτὼ μελῶν συνισταμένη· ἀλλ' ἡ ἐκπαίδευσις τοῦ λαοῦ ἐφαίνετο εἰς τοὺς Ἀρμενίους τοσοῦτον κίνδυνον εἰς τὰ καθεστῶτα ἐπαπειλοῦσα, ὥστε ἔγεινε πᾶσα ἀντίστασις, καὶ ἡ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως διεκφυγὴ τῶν φιλομαθῶν νέων κατωρθώθη χωριστὰ καὶ κρυφίως. Ἀφοῦ δὲ περιπλανήθησαν ἀγνώριστοι δύο σχεδὸν ἔτη, ἔφθασαν ἅπαντες εἰς τὴν Ναυπλίαν διὰ λοξοδρομιῶν ἐν ἔτει 1703· τὰ χρηματικά των μέσα, φυσικῷ τῷ λόγῳ, ἦσαν μικρά· ὁ Μεκιτὰρ εἰς τὴν ἀναχώρησιν αὐτοῦ ἠδυνήθη νὰ συνάξῃ μόνον περὶ τὰ 200 τάλλαρα. Ὑπεδέχθησαν δ' αὐτοὺς φιλοφρόνως οἱ κρατοῦντες Βενετοὶ, χαρίσαντες τόπον ἐν τῇ πόλει Μεθώνῃ εἰς ἀνέγερσιν ἐκκλησίας καὶ μονῆς, καὶ προσδιορίσαντες τὰ εἰσοδήματα δύο κωμῶν πρὸς διατήρησιν αὐτῶν.

Μετὰ πολλὰς δὲ ἀναβολὰς καὶ δυσκολίας, ἐτελειώθησαν αἱ οἰκοδομαὶ, ἡ ἑταιρεία ηὔξησε, καὶ τὸ μέλλον ἤρχισε νὰ φαιδρύνηται. Ἀλλ' ἡ λάμψις τῆς εὐδαιμονίας ἦτον ὀλιγοχρόνιος· ὁ πόλεμος ἐξέσπασε μεταξὺ τῶν Τούρκων καὶ τῶν Βενετῶν, ὅστις ἐτελείωσεν εἰς τὴν ἀπώλειαν τῆς Πελοποννήσου· ὁ Μεκιτὰρ ἠναγκάσθη ν' ἀφήσῃ τὸν τόπον ἐν ᾧ τὰ σχέδιά του ἤρχισαν νὰ εὐδοκιμῶσι, καὶ διαμιᾶς κατήντησε πάλιν εἰς τὴν προτέραν πενίαν του. Ἀφίχθη δὲ εἰς Βενετίαν μετὰ ἕνδεκα ὀπαδῶν, καὶ μὲ εἰκοσιτέσσαρα Βενετικὰ φλωρία· ἄλλοι ἐξέφυγον μετὰ ταῦτα, οἱ δὲ λοιποὶ ἐπωλήθησαν αἰχμάλωτοι· ἀλλ' ἅπαντες ἔφθασαν ἑπομένως εἰς τὴν Βενετίαν.

Ἡ ἐκ τῆς Μεθώνης ἀναχώρησις τοῦ Μεκιτὰρ συνέβη ἐν ἔτει 1715. Ὑπεδέχθη δ' αὐτὸν φιλοφρόνως ἡ Βενετικὴ κυβέρνησις, καὶ μετά τινας ἀργοπορίας ἔλαβε παρὰ τῆς γερουσίας ὡς διηνεκῆ δωρεὰν τὸ νησίον τοῦ Ἁγ. Λαζάρου. Ἐνταῦθα εὑρῆκε παλαιὰν ἐκκλησίαν, κρημνισμένους τινὰς οἴκους, καὶ κῆπον· εἰς τὸ μέρος δὲ τοῦτο ἐσύστησε τὴν μικρὰν αὐτοῦ

κοινότητα, ἐπισκευάσας τὰς οἰκοδομὰς ὅπως ἐσυγχώρουν τὰ μέσα του, καὶ διαιρέσας αὐτὰς εἰς κελλία πρὸς κατοικίαν τῶν ἀδελφῶν. Καθίδρυσε σχολεῖον ἐπὶ τῆς νήσου, ὅπερ καὶ εὐδοκίμησε· προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, συνδρομῇ τινων ἐκ τῶν μᾶλλον πεφωτισμένων ἀτόμων τοῦ ἔθνους του, ἀνῳκοδόμησε τὴν ἐκκλησίαν, ἔκτισε μοναστήριον, καὶ κατεσκεύασεν ἐκτεταμένην βιβλιοθήκην. Τὸ ἔργον ἔλαβε τέλος ἐν ἔτει 1740. Μετὰ ταῦτα ἔζησεν ὡς ἐννέα ἔτη ὁ Μεκιτὰρ, καὶ ἀνεβίβασε τὸν ἀριθμὸν τῶν μαθητῶν του εἰς τοὺς ἑκατόν· ἐξ ὧν πολλοὶ συνετέλεσαν ἔκτοτε εἰς τὴν παρὰ τοῖς Ἀρμενίοις ἔντιμον κατάστασιν τῆς φιλολογίας. Ἀπέθανε δὲ Ἀπριλίου 27, 1749, καὶ ἐτάφη ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ὅπου καὶ σώζεται ἡ εἰκὼν αὐτοῦ.

Ὁ Μεκιτὰρ φαίνεται ὅτι εἶχεν ἦθος πρᾴοτατον· ἱστορεῖται δὲ περὶ αὐτοῦ ἀνέκδοτον, ὅπερ μᾶς ἐνθυμίζει τὴν διαγωγὴν τοῦ Θεμιστοκλέους εἰς τὰς αὐτὰς περιστάσεις. Ἐνησχολεῖτο εἰς ἀμφισβήτησιν περί τινων δογματικῶν ἄρθρων, ἥτις κατήντησε θερμοτάτη· ὁ δ' ἀντίπαλος αὐτοῦ τόσον παρωξύνθη ἀπὸ τὴν δύναμιν τῶν ἐναντίον του ἐπιχειρημάτων, ὥσε βιαίως ἐπάταξε τὸν Μεκιτὰρ ἐπὶ τοῦ προσώπου. Ὁ Μεκιτὰρ γαληνίως ἐσυμβούλευσε τὸν ἀνταγωνιστήν του νὰ ὑποστηρίξῃ τοὺς λόγους του δι' ἐπιχειρημάτων καὶ ὄχι διὰ πληγῶν, καὶ τόσον σταθερῶς ἐπληροφόρησεν αὐτὸν περὶ τοῦ σφάλματός του, ὥστε ἐζήτησε συγχώρησιν, καὶ ὡμολόγησεν ὅτι εἶχεν ἄδικον.

Τὸ σχέδιον τοῦ Μεκιτὰρ ἦτο νὰ δέχηται μόνον νέους ἔχοντας ἱκανότητα, χωρὶς ν' ἀποβλέπῃ εἰς τὴν ἐν τῷ βίῳ κατάστασιν αὐτῶν· τοὺς δὲ μετέπειτα ἀνικάνους φαινομένους ἀπέλυεν. Δὲν ἐδέχετο εἰμὴ Ἀρμενίους· καὶ εἰς τὴν πρόνοιαν αὐτοῦ ἀποδίδεται ἡ καθαρότης τῆς λαλουμένης ἐπὶ τῆς νήσου διαλέκτου, ὅπου μένει ἄμικτος μὲ τοὺς Περσικοὺς, Τουρκικοὺς, καὶ Ῥωσσικοὺς ὅρους, οἵτινες παρεισέδυσαν εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν ὅσοι διατρίβουσι πλησίον τῶν χωρῶν αὐτῶν. Ὁ διδακτικὸς τρόπος του ἦτο γενικῶς ἄριστος, καίτοι ἁρμοδιώτερος εἰς τοὺς μέλλοντας νὰ ζήσωσι τὸν μοναστικὸν βίον, ἐπειδὴ οἱ πλεῖστοι τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἦσαν προσδιωρισμένοι εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν ἐπάγγελμα. Ἀλλὰ δὲν περιωρίζετο εἰς τὸ διδάσκειν· εἰσήγαγε τύπους ἐκ τῆς Ὁλλανδίας, καὶ ἐτύπωσε πλούσιον λεξικὸν τῆς Ἀρμενικῆς γλώσσης, συνταχθὲν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου, ὡραίαν ἔκδοσιν τῆς Γραφῆς, καὶ ἄλλα τινὰ πονήματα. Μὴ εὑρὼν δὲ τοὺς Ὁλλανδικοὺς τύπους ἀρκετοὺς εἰς τὸν σκοπόν του, ἐχάραξε καὶ ἔχυσε νέα στοιχεῖα αὐτὸς ὁ ἴδιος. Ἡ τύπωσις χρησίμων συγγραμμάτων ἐξηκολούθησε καὶ μετὰ τὴν ἀποβίωσιν αὐτοῦ· ἐν ἔτει 1789 ἐκτίσθη ἐν τῇ μονῇ μέγα τυπογραφεῖον, καὶ τυπόνεται ἤδη αὐτοῦ τακτικῶς καθ' ἑκάστην ἑβδομάδα ἐφημερὶς, διαδιδομένη ἐκεῖθεν εἰς ὅλην τὴν Ἀνατολήν. Μεταξὺ τῶν τυπωθέντων ὑπὸ τῆς ἑταιρείας πονημάτων δυνάμεθα ν' ἀπαριθμήσωμεν τὰ περὶ ἱστορίας, γεωγραφίας, γεωμετρίας, τριγωνομετρίας, ναυτικῆς, ἀριθμητικῆς, καὶ διπλογραφίας· ἐν περὶ ζωγραφικῆς· μεταφράσεις τοῦ Μίλτωνος, Γέσνερ, St. Pierre, καὶ Young· τὴν ἀρχαίαν ἱστορίαν τοῦ Ῥολλίνου, τοὺς Μύθους τοῦ Αἰσώπου, τὸν Ῥobινσῶνα Κροῦσον, καί τινας ἄλλας πολυτίμους καὶ ἀρχαίας μεταφράσεις Ἑλλήνων συγγραφέων, τῶν ὁποίων πρὸ πολλοῦ ἐχάθησαν τὰ πρωτότυπα· γραμματικὰς καὶ λεξικὰ τῆς Ἀγγλικῆς, Γαλλικῆς, καὶ Ἰταλικῆς γλώσσης, καὶ πολλὰ θρησκευτικὰ πονήματα.

Ἡ Ἀρμενικὴ ἑταιρεία ἔμεινεν ἀτάραχος καθ' ὃν καιρὸν ἐπαύθησαν ὅλα τὰ λοιπὰ μοναστικὰ καταστήματα· ὁ ταπεινὸς τρόπος καθ' ὃν ἐθεμελιώθη, καὶ οἱ ὠφέλιμοι σκοποὶ εἰς οὓς ἀπέβλεπεν, ἦσαν ἰδιαίτεροι χαρακτῆρες δίδοντες αὐτῇ δικαίωμα ἐξαιρέσεως ἀπὸ τῆς γενικῆς καταστροφῆς. Γενικῶς δ' εὐτύχησεν ἀπὸ τῆς εἰρήνης τοῦ 1815· διάφοροι εὐεργεσίαι ἔγειναν εἰς αὐτὴν, καὶ εἰς χρήματα καὶ εἰς πολυτίμους ζωγραφίας καὶ εἰς φιλοσοφικὰ σκεύη κατάλληλα εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν μαθητῶν. Δύναται δὲ νῦν νὰ χορηγῇ ἀμισθὶ διατροφὴν καὶ ἐκπαίδευσιν εἰς ἱκανὸν ἀριθμὸν Ἀρμενίων, καί τοι δὲ μὴ δεχομένη ξένους εἰς τὴν κοινωνίαν της, συγχωρεῖ ὅμως αὐτοὺς νὰ λαμβάνωσι διδασκαλίαν παρὰ τῶν ἐκεῖ συστημένων καθηγητῶν.

ΤΑ πολιτικὰ συντάγματα τῶν ἀρχαίων ἐθνῶν ἐθεώρουν ὄχι μόνον τὸν δημόσιον βίον τῶν πολιτῶν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἰδιωτικόν· ἐκανόνιζον καὶ τὰ χρέη καὶ τὰς διασκεδάσεις των· ἐπέβαλλον μέτρον εἰς τὴν πολυτέλειαν· ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τῶν νεωτέρων ἐθνῶν διαφέρει. Ταῦτα δὲν ὑποφέρουσι τὴν ἐξουσίαν τῆς πολιτείας ἐπὶ τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου. Δὲν παραδέχονται ἄλλην ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν ἠθῶν παρὰ τὴν τῆς συνηθείας, ἐξουσίαν ὅλως ἐλευθέραν, μεταβαλλομένην μὲ τὰς κλίσεις τῶν ἐθνῶν, μεταβαλλομένην μὲ τὸν χρόνον, πάντοτε δὲ ἀκουομένην, διότι πούποτε δὲν ὑπάρχει γεγραμμένη ὡς ἐπιταγή.

ΒΙΒΛΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΤΑΛΙΑΝ.—*Ὁ ἀριθμὸς τῶν βιβλίων, ὅσα ἐτυπώθησαν εἰς τὴν Ἰταλίαν τὸ* 1841, *ἦτο* 2,999· *τὸ* 1842, *ἦτο* 3,042· *πολλὰ δ' ἐκ τούτων ἦσαν μεταφράσεις. Ὁ ἀριθμὸς τῶν τυπωθέντων ἐν ἔτει* 1842 *ἦτο διαμοιρασμένος ὡς ἀκολούθως*—*εἰς τὸ Λομβαρδο-Βενετικὸν βασίλειον* 1,769· *εἰς τὸ Πιεδεμόντιον*, 508· *εἰς τὴν Τοσκάναν*, 235· *εἰς τὰς Παπικὰς πολιτείας*, 216· *εἰς τὰς δύο Σικελίας*, 174· *εἰς τὴν Μοδένναν*, 19· *εἰς τὴν Λούκκαν*, 11.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ. Ἀριθ. 6.

ΘΡΑΚΗ.

ΑΦΙΝΟΝΤΕΣ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, καὶ διαβαίνοντες τὸν Ἑλλήσποντον, πρῶτον τόπον τῆς Εὐρώπης εὑρίσκομεν τὴν Θράκην, ἐκτεινομένην ἀπὸ τοῦ Εὐξείνου Πόντου ἕως εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ πρὸς βορρᾶν ἕως εἰς τὴν Μοισίαν, καὶ μητρόπολιν ἔχουσαν τὸ Βυζάντιον.

Μόνη δὲ πόλις τῆς Θράκης ἀναφερομένη εἰς τὴν Νέαν Διαθήκην εἶναι ἡ Νικόπολις, ὅπου ὁ Ἀπ. Παῦλος παρήγγειλεν εἰς τὸν Τίτον νὰ ἔλθῃ πρὸς αὐτὸν, (ἐπ. πρ. Τίτ. γ'. 12,) ἀποφασίσας ἐκεῖ νὰ παραχειμάσῃ. Κεῖται δὲ εἰς τὴν ἀνατολικὴν ὄχθην τοῦ Νέστου ποταμοῦ, ὅστις χωρίζει τὴν Θράκην ἀπὸ τὴν Μακεδονίαν. Ἀλλὰ καὶ αὕτη εἰς τὴν ὑποσημείωσιν τῆς πρὸς Τίτον ἐπιστολῆς ὀνομάζεται πόλις τῆς Μακεδονίας.

Ἡ Σαμοθράκη εἶναι νῆσος τοῦ Αἰγαίου πελάγους εἰς τὰ παράλια τῆς Θράκης. Κατῳκήθη δὲ ὑπὸ Σαμίων καὶ Θρᾳκῶν ἡνωμένων· ὅθεν τὸ ὄνομα. Ἀπὸ τὴν νῆσον ταύτην διέβη ὁ Ἀπ. Παῦλος ὑπάγων εἰς τὴν Μακεδονίαν. Πράξ. ιστ'. 11.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ.

Ἡ Μακεδονία, μέγα βασίλειον κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Φιλίππου καὶ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου τριακόσια ἔτη π. Χ., ἦτον εἰς τὰς ἡμέρας τῶν Ἀποστόλων ἐπαρχία Ῥωμαϊκὴ, συνορεύουσα πρὸς μὲν βορρᾶν μὲ τὴν Ἀνωτέραν Μοισίαν, πρὸς δὲ ἀνατολὰς μὲ τὴν Θράκην, πρὸς νότον μὲ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος καὶ τὴν Θεσσαλίαν, καὶ πρὸς δυσμὰς μὲ τὴν Ἰλλυρίαν.

Τὸ Εὐαγγέλιον ἐκηρύχθη εἰς τὴν Μακεδονίαν παρὰ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου καὶ τῶν συνεργῶν αὐτοῦ. Πόλεις δὲ αὐτῆς ἀναφερόμεναι εἰς τὴν Νέαν Διαθήκην εἶναι

Οἱ Φίλιπποι, πόλις πλησίον τοῦ Παγγαίου ὄρους, ἀνακτισθεῖσα παρὰ τοῦ Φιλίππου, πατρὸς τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Εἶχε μεταλλεῖα χρυσοῦ, ὅθεν καὶ Χρυσούπολις ὠνομάσθη. Ἐνταῦθα πρῶτον ἐκηρύχθη τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τὴν Εὐρώπην, (Πρ. ιστ'. 12-40, καὶ ἐσυστήθη ἐκκλησία πρὸς ἣν καὶ ἐγράφθη μία τῶν τοῦ Ἀπ Παύλου ἐπιστολῶν. Φιλ. ά. 1. Ὠνομάζετο δὲ ἡ πόλις αὕτη κολώνια (ἤτοι ἀποικία) Πρ. ιστ'. 12, διότι ὑπῆρχεν ἐκεῖ ἀποικία Ῥωμαϊκὴ συστηθεῖσα παρὰ τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος, καὶ αὐξηθεῖσα παρὰ τοῦ Αὐγούστου· ὅθεν καὶ οἱ κάτοικοι ἔχαιρον τὸ πολίτιμον τῆς Ῥωμαϊκῆς πολιτείας προνόμιον. Ὁ τόπος εἶναι τώρα ἔρημος, ἀλλ' ἔχει τινὰ ἐρείπια.

Ἡ Νεάπολις ἔκειτο εἰς τὸ παράλιον τοῦ Αἰγαίου πελάγους ἐννέα μίλια ἀπὸ τοὺς Φιλίππους, καὶ δι' αὐτῆς διέβη ὁ Ἀπόστολος Παῦλος μετὰ τῆς συνοδίας του ὑπάγων εἰς τοὺς Φιλίππους. Πράξ. ιστ'. 11.

Ἡ Ἀμφίπολις καὶ ἡ Ἀπολλωνία ἀναφέρονται εἰς Πρ. ιζ'. 1, ὡς πόλεις τὰς ὁποίας διέβη ὁ Ἀπόστολος μεταξὺ Φιλίππων καὶ Θεσσαλονίκης.

Ἡ Θεσσαλονίκη δικαίως θεωρεῖται ὡς μητρόπολις τῆς Μακεδονίας. Ἀρχαιότατα ὠνομάζετο Θέρμη, καὶ Ἁλία. Κεῖται δὲ εἰς τὸ βορειοανατολικὸν ἄκρον τοῦ ἐξ αὐτῆς ὀνομασθέντος τὸ πάλαι Θερμαϊκοῦ Κόλπου, νῦν δὲ Κόλπου τῆς Θεσσαλονίκης. Εἰς τὰς ἡμέρας τῶν Ἀποστόλων (ὡς καὶ τὴν σήμερον) εὑρίσκοντο ἐκεῖ πολλοὶ Ἰουδαῖοι, πρὸς τοὺς ὁποίους ὁμοῦ καὶ πρὸς τοὺς Ἕλληνας ἐκήρυξεν ὁ Παῦλος, καὶ ἐθεμελίωσεν ἐκκλησίαν, πρὸς ἣν ἔγραψεν ὕστερα δύο ἐπιστολάς. Πρ. ιζ'. 1-10, κ'. 4. κζ'. 2.

Ἡ Βέροια, πρὸς δυσμὰς τῆς Θεσσαλονίκης ὡς ὁδὸν μιᾶς ἡμέρας. Οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς ἐπαινοῦνται (Πρ. ιζ'. 11,) ὡς εὐγενέστεροι τῶν ἐν Θεσσαλονίκῃ,» ἐπειδὴ ἐδέχθησαν τὸν λόγον μὲ πᾶσαν προθυμίαν, ἀνακρίνοντες καθ' ἑκάστην τὰς Γραφὰς, διὰ νὰ πληροφορηθῶσι τὴν ἀλήθειαν τῶν ὅσα ἐκήρυττον οἱ ἀπόστολοι.

Ἡ Θεσσαλονίκη ἦτο πατρὶς τοῦ Ἀριστάρχου καὶ Σεκούνδου, καὶ ἡ Βέροια τοῦ Σωπάτρου, συνοδοιπόρων τοῦ Παύλου. Πρ. κ'. 4.

ΙΛΛΥΡΙΑ ἤτοι ΙΛΛΥΡΙΚΟΝ.

Ὁ τόπος οὗτος ἔκειτο πρὸς δυσμὰς τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Ἀνωτέρας Μοισίας, ἐκτεινόμενος μέχρι τοῦ Ἀδριατικοῦ κόλπου. Ἕως εἰς τὸν ἐκ Παλαιστίνης μεμακρυσμένον τόπον τοῦτον ἔφθασεν ὁ Ἀπ. Παῦλος, κηρύττων τὸ εὐαγγέλιον τῆς διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ σωτηρίας. Ῥωμ. ιέ. 19.

Ἡ Δαλματία (Β'. Τιμ. δ'. 10) ἦτον ἐπαρχία τοῦ Ἰλλυρικοῦ, καὶ σώζει ἀκόμη τὴν αὐτὴν ὀνομασίαν.

ΕΛΛΑΣ.

Τὰ ὅρια καὶ ὁ σκοπὸς τοῦ παρόντος πονήματος δὲν συγχωροῦσιν ἐκτεταμένην περιγραφὴν τῆς Ἑλλάδος, καθὼς καὶ οὔτε τῶν ἄλλων Εὐρωπαϊκῶν χωρῶν. Ὅθεν ἀναφέρομεν αὐτὰς μόνον καθ' ὅσον ἡ γεωγραφία των τείνει νὰ σαφηνίσῃ τὰς Ἱερὰς Γραφάς.

Ἡ Ἑλλὰς ἐθεωρεῖτο ἐνίοτε ὡς περιλαμβάνουσα τὴν Μακεδονίαν, τὴν Θεσσαλίαν, τὴν Ἤπειρον, τὴν Κυρίως Ἑλλάδα καὶ τὴν Πελοπόννησον. Καὶ ἡ ἐν Δανιὴλ ἡ. 21, ἱ. 20, ιά. 2 ἀναφερομένη Ἑλληνικὴ βασιλεία εἶναι ἀναμφιβόλως ἡ βασιλεία τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου κατὰ τὴν μεγαλητέραν αὐτῆς ἔκτασιν. Ἀλλ' ἐκεῖ ὅπου λέγεται (εἰς Πρ. κ'. 2) ὅτι ὁ Παῦλος διῆλθε τὴν Μακεδονίαν καὶ ἔφθασεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, εἶναι ἐπίσης φανερὸν ὅτι τὸ ὄνομα τοῦτο ἐκλαμβάνεται κατὰ σημασίαν στενωτέραν, ἤγουν μὲ ὅρια σχεδὸν ὅμοια μὲ τὰ τοῦ σημερινοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος.

Ἀχαΐα δὲ λέγεται εἰς τὴν Ν. Δ. ὄχι ἡ ἐν Πελοποννήσῳ κυρίως Ἀχαΐα, ἀλλ' ὅλη ἡ Ἑλλὰς, ὡς ἐπαρχία Ῥωμαϊκὴ, ἥτις πρωτεύουσαν εἶχε τὴν Κόρινθον. Πράξ. ιή. 12.

Πόλεις τῆς Ἑλλάδος, αἵτινες ἀναφέρονται εἰς τὴν Ν. Δ., εἶναι

Αἱ Ἀθῆναι, ὅπου ὑπῆγεν ὁ Ἀπ. Παῦλος ἀναχωρήσας ἐκ τῆς Μακεδονίας. (Πρ. ιζ'. 10-15.) Ἡ πόλις αὕτη καὶ ὑπὸ τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐξουσίαν ἐφύλαττε τὴν ἀξιολογότητά της ὡς καθέδρα τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῆς φιλολογίας. Εἰς αὐτὴν δὲ πολλοὶ νέοι ἐξ αὐτῆς τῆς Ῥώμης, καθὼς καὶ ἐξ ἄλλων μερῶν τοῦ κόσμου, παρεγίνοντο διὰ νὰ τελειοποιήσωσι τὴν ἐκπαίδευσίν των, καὶ κατ' ἐξοχὴν νὰ μάθωσι τὴν ῥητορικὴν καὶ τὴν φιλοσοφίαν. Μετὰ τῶν φιλοσόφων διελέγετο ὁ Ἀπ. Παῦλος, καὶ δὲν δυνάμεθα νὰ ἀναγνώσωμεν τὴν εἰς τὸν Ἄρειον Πάγον ὁμιλίαν του, (Πρ. ιζ'. 22-31,) χωρὶς νὰ θαυμάσωμεν τὴν θείαν τῳόντι ἐπιτηδειότητα καὶ εὐγλωττίαν μεθ' ἧς ἐλάλει.

Ἡ Κόρινθος, εἰς ἣν ὑπῆγεν ὁ Ἀπόστολος ὅτε ἀνεχώρησεν ἐξ Ἀθηνῶν. Πρ. ιή. 1. Ἡ Κόρινθος ἦτο, καθὼς εἴπαμεν ἀνωτέρω, πρωτεύουσα τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐπαρχίας τῆς Ἀχαΐας, καὶ ἦτο κυρίως ἐπίσημος διὰ τὸν πλοῦτον, τὴν λαμπρότητα, τὴν τρυφὴν καὶ τὴν ἐν γένει διαφθορὰν τῶν ἠθῶν, ἀποτελέσματα καὶ λείψανα τῆς ὁποίας ἐν τῇ Κορινθιακῇ ἐκκλησίᾳ ἔδιδον κόπον εἰς τὸν Ἀπόστολον. Ἰδὲ Α'. Κορ. έ. 1, ιά. 21, 22, κτλ. Ὁ Παῦλος, κηρύξας ἐνταῦθα ὑπὲρ τὸ ἓν ἥμισυ ἔτος, ἐσύστησε τὴν ἐκκλησίαν, πρὸς ἣν καὶ ἔγραψε μετὰ ταῦτα δύο ἐπιστολάς. Πρ. ιή. 11, 18.

Αἱ Κεγχρεαὶ, λιμὴν τῆς Κορίνθου ἐπὶ τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου. Ἐντεῦθεν ἔπλευσεν ὁ Ἀπ. Παῦλος διὰ τὴν Συρίαν. Πρ. ιή. 19.

Ἡ. Ρ***

Η ΚΙΡΚΑΣΣΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΚΙΡΚΑΣΣΟΙ.

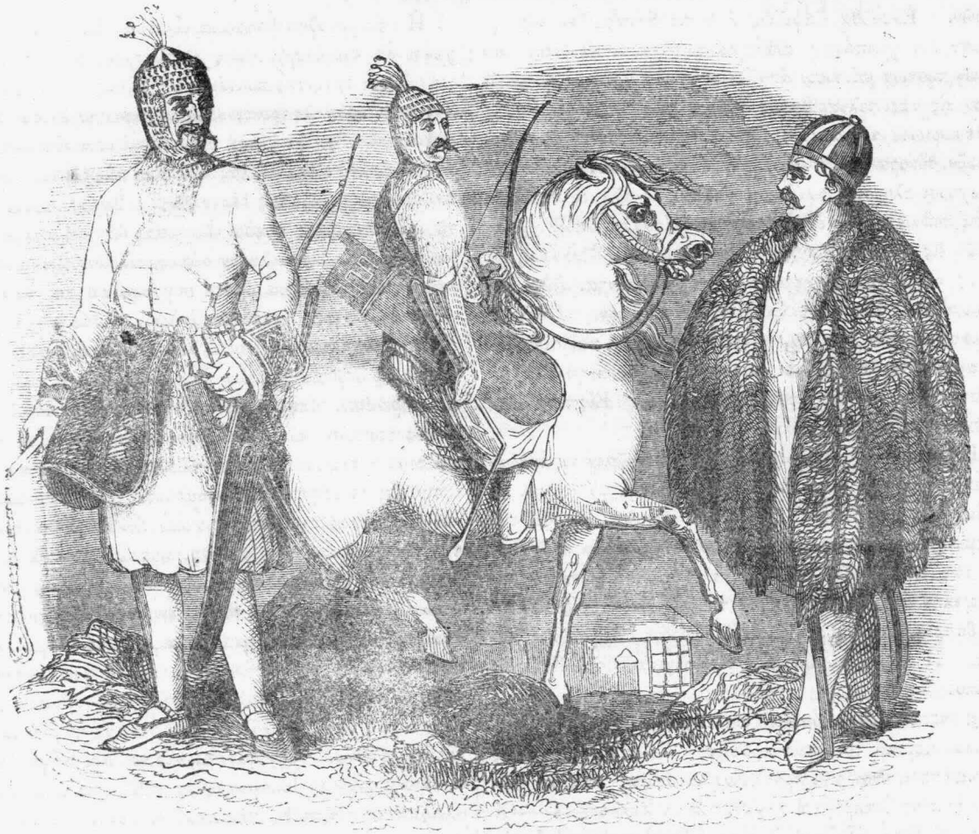

Στρατιωτικὴ Στολὴ τῶν Κιρκασσῶν.

Ἡ ΚΙΡΚΑΣΣΙΑ συνίσταται ἐξ ὀρεινῶν χωρῶν καὶ ὑψηλοῦ τινος ὀροπεδίου. Τὸ μέγιστον μῆκος αὐτῆς ἀπὸ ἀνατολῶν εἰς δυσμὰς εἶναι περὶ τὰ 220 Ἀγγλικὰ μίλια· τὸ δὲ μέγιστον πλάτος ἀπὸ βορρᾶ εἰς νότον περὶ τὰ 120. Τὸ σχῆμα εἶναι τριγωνοειδὲς, τὸ δ' ἐμβαδὸν αὐτῆς περὶ τὰς 14,870 τετραγωνικὰ μίλια.

Οἱ κυριώτεροι κλάδοι τοῦ Καυκάσου καλύπτουσι τὸ πλεῖστον μέρος τῆς ἐπιφανείας της· τὴν μὲν νότιον διαίρεσιν ἡ πρωτίστη αὐτοῦ σειρὰ καὶ οἱ κλάδοι της· τὴν δὲ βόρειον ὑψηλαὶ πεδιάδες καὶ αἱ τελευταῖαι κατωφέρειαι τοῦ Καυκάσου. Μεγίστην ἔκτασιν προσέτι κατέχουσι πυκνὰ δάση τοῦ φοίνικος, τῆς κυπαρίσσου, τῆς σφενδάμνου, τῆς ἐλάτης, τῆς κλήθρας, τῆς αἰγείρου, καὶ ἄλλων δένδρων, ἅτινα κοσμοῦσι τὰς πλευρὰς καὶ κοιλάδας τῶν ὀρέων, καὶ τὰς πεδιάδας καὶ τὰς ὄχθας τῶν ποταμῶν. Τὰ δάση ταῦτα, ἕνεκα τοῦ μεγέθους καὶ τῆς μονιμότητος τῶν δένδρων, καὶ τῆς ἐγγύτητος αὐτῶν εἰς τοὺς λιμένας τοῦ Εὐξείνου Πόντου, συνιστῶσι τὰ κυριώτερα πλούτη τῆς χώρας, καὶ ἤθελον παρέχειν ἄμετρα κέρδη ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν πεπολιτισμένου λαοῦ.

Διάφοροι ποταμοὶ βρέχουσι τὴν Κιρκασσίαν, μεταξὺ τῶν ὑψίστων σειρῶν τοῦ Καυκάσου πηγάζοντες, ἐξ ὧν ὁ Κουβὰν ἐπὶ τῶν συνόρων, ὁ Ἀτακούμ, ὁ Οὐβὶν, ὁ Καρακουβὰν, καὶ ἄλλοι. Αἱ ὄχθαι των εἶναι βραχώδεις, καὶ ὁ δρόμος των ταχύς· καθ' ὅσον δὲ πλησιάζουν εἰς τὰς ἐκβολὰς, αὐξάνουσι κατὰ τὸ πλάτος, αἱ ὄχθαι γίνονται ἧττον ἀπότομοι, καὶ ὁ δρόμος αὐτῶν βραδύτερος. Τὰ ὕδατα τῶν ποταμῶν τούτων εἶναι γενικῶς καθαρὰ καὶ ὑγιεινὰ, ἀλλ' εἰς τὰ ὄρη πολλάκις εἶναι θολὰ, ὡς ἐκ τῆς ποσότητος τοῦ πηλοῦ, τοῦ χώματος, καὶ τῆς ἄμμου, ἅτινα συγκατασύρουσιν εἰς τὰς βροχερὰς ὥρας τοῦ ἐνιαυτοῦ.

Ἡ ἐν μέσῳ τῶν ὀρέων περιοχὴ συνίσταται, ὡς ἐπιτοπλεῖστον, ἐκ στρωμάτων ἄμμου καὶ ἀργίλλου, καὶ λωρίδων πετρώδους γῆς τῆδε κἀκεῖσε πάντῃ ἀναρμόστων εἰς καλλιέργειαν. Τὰ βόρεια καὶ ἀνατολικὰ μέρη τῆς χώρας ἔχουσιν ἀφθονίαν καρποφόρων ἀγρῶν, συγκειμένων ἐκ κα-

θαροῦ χώματος, συμμεμιγμένου κἄποτε μετ' ἄμμου καὶ ἀργίλλου, καὶ ποτιζομένου ὑπὸ πλείστων ῥυάκων καὶ ποταμῶν. Ἐνταῦθα δαψιλῶς ἡ φύσις ἀνταμείβει τὴν ἐργασίαν τοῦ γεωπόνου· ἀλλὰ κακῇ τύχῃ οἱ πλεῖστοι τῶν ἀγρῶν τούτων μένουσιν ἀκαλλιέργητοι, ἢ χρησιμεύουσιν ὡς νομαὶ εἰς τὰς πολυαρίθμους ἀγέλας τῶν ἐντοπίων.

Ἡ κυριωτέρα Καυκάσιος σειρὰ, ἥτις ἀποτελεῖ τὸ νοτιοδυτικὸν σύνορον, καὶ πολλοὶ τῶν ἀρκτῴων αὐτῆς κλάδων, περιέχουσι πλουσίας φλέβας μετάλλου. Ἀλλ' οἱ κάτοικοι, καίτοι ποθοῦντες νὰ ἔχωσι τοιαῦτα μέταλλα, ὁποῖα χρειάζονται εἰς κατασκευὴν τῶν ὅπλων των, δὲν δύνανται, ὡς ἐκ τῆς ἀνεπιστημοσύνης αὐτῶν, νὰ ἐργάζωνται ἄλλα μεταλλεῖα πλὴν τῶν ὅσα ὀλίγον ἀπαιτοῦσι κόπον. Οὕτω δὲ ἀπολαμβάνουσιν ἄργυρον, μόλυβδον, χαλκὸν, καὶ σίδηρον. Ποταμοί τινες περιέχουσι μικρὰν ποσότητα γαιάλατος· ἐξάγεται δὲ καὶ νίτρον ἀπὸ εἴδός τι φυτοῦ. Εἷς τινα μέρη εὑρίσκεται ποικίλον μάρμαρον.

Προϊόντα τοῦ φυτικοῦ βασιλείου ἐμποροῦμεν νὰ ἀναφέρωμεν τὸ ῥοδάκινον, τὸ βερύκοκκον (καϊσὶ), τὸ μῆλον, τὸ ἀπίδιον, καὶ τὸ κεράσιον· ἔτι δὲ τὴν ἄμπελον, ὡς καὶ τὴν συκάμινον, τῆς ὁποίας μεταχειρίζονται τὰ φύλλα πρὸς τροφὴν τῆς μεταξοποιοῦ κάμπης, παράγοντες μετάξιον δι' ἐσωτερικὴν ἀνάλωσιν· πρὸς δὲ τούτοις σῖτον, βρίζαν, κριθὴν, ὄσπρια, καπνόχορτον, καὶ διαφόρους ὀπώρας καὶ λάχανα. Ἡ δάφνη αὐξάνει ἐπὶ τῶν αἰγιαλῶν τοῦ Εὐξείνου Πόντου.

Τὰ ἐνταῦθα εὑρισκόμενα ζῶα εἶναι ὁ κάπρος, ἡ ἔλαφος, ἡ ἀγρία αἴξ, καὶ τὸ ἄγριον πρόβατον· οἰκιακὰ δὲ ζῶα βόες ἄριστοι, ἵπποι, ὄνοι, καὶ πρόβατα πλατύουρα· τοὺς ἐπὶ τῶν ὀρέων ἵππους διακρίνει ἡ ταχύτης καὶ ἡ καλλονή των. Οἱ Κιρκασσοὶ ἔχουν ἐξαίρετα ἱπποφορβεῖα, εἶναι δὲ καὶ ἄριστοι ἱππεῖς.

Ἕνεκα τῶν ὀρέων καὶ τῆς ἐγγύτητος τῆς θαλάσσης τὸ κλίμα διαφέρει τὰ μέγιστα ἀπὸ τόπου εἰς τόπον. Αἱ περιοχαὶ αἱ καλούμεναι Μεγάλη καὶ Μικρὰ Καβάρδα εἶναι πολὺ εὔκρατοι καὶ καρποφόροι, ἴσαι μὲ τὰ ὡραιότερα μέρη τῆς Ἰταλίας. Πρώϊμον ἔαρ καταπρασινίζει καὶ ἀνθοστολίζει τοὺς λόφους καὶ τὰς πεδιάδας, καὶ κυανοῦς πέπλος ἴων καλύπτει τοὺς σκιωδεστέρους τόπους. Τὸν Ἀπρίλιον ἀνθοῦσιν ἡ κερασία, ἡ βερυκοκκέα, ἡ ἀπιδία, ἡ μηλέα, καὶ ἡ ἀμυγδαλέα, τὸν δὲ Μάϊον ὡριμάζουσιν αἱ πρῶται ὀπῶραι. Τὸν Φεβρουάριον σπείρει ὁ γεωργὸς σῖτον, βρίζαν, ὄσπρια, καὶ ὀρύζιον, ἅτινα παρέχουσιν ἄφθονον θερισμὸν περὶ τὰς ἀρχὰς Ἰουλίου. Αἱ πεδιάδες, ὅπου ἕνεκα περικυκλούντων ὀρέων δὲν διαπνέουσιν αἱ θαλάσσιαι αὖραι, ὑπόκεινται εἰς ἀνυπόφορον καύσωνα. Εἰς τὰς κλεισωρείας, τὰς ποτιζομένας ὑπὸ τῶν ὀρεινῶν ποταμίων, ὁ ἀὴρ εἶναι δροσερὸς ἀκόμη καὶ τὸ θέρος, ἀλλὰ ψυχρότατος τὸν χειμῶνα. Αἱ παραθαλάσσιαι χῶραι ὑπόκεινται εἰς τὴν νοσώδη ἐπιῤῥοὴν τῶν θαλασσίων ἀνέμων καὶ ὁμιχλῶν, αἵτινες προξενοῦσι πολλάκις κολλητικὰς νόσους, μάλιστα δὲ εἰς τὰ πέριξ τῆς Ἀνάπης, ὅθεν διαδίδονται εἰς τὸ ἐνδότερον.

Ἡ ἐπικρατοῦσα θρησκεία εἶναι ἡ Μωαμεθανική· ὑπάρχουσι δὲ καὶ ὀλίγοι τινὲς ἡλιολάτραι· φαίνονται προσέτι πάμπολλα ἴχνη τῆς προτέρας ὑπάρξεως τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τῆς εἰδωλολατρείας· τοῦ πρώτου μάλιστα σώζονται ἀναμφισβήτητα λείψανα. Ἀξιοσημείωτον εἶναι ὅτι οἱ Κιρκασσοὶ φυλάττουσι πολλὰς Χριστιανικὰς ἑορτὰς πρὸς τιμὴν τοῦ Λυτρωτοῦ καὶ τῆς Παναγίας. Ἔχουσι νηστείαν κατὰ τὸ ἔαρ τῆς αὐτῆς σχεδὸν διαρκείας ὡς ἡ ἡμετέρα Τεσσαρακοστὴ, καὶ εἰς τὴν λῆξιν αὐτῆς τελοῦσι τὴν μνήμην τῶν ἐπιφανείων τοῦ Θεοῦ, ὁπότε συγχωρεῖται εἰς τὰς γυναῖκας νὰ προσεύχωνται μετὰ τῶν ἀνδρῶν. Εἰς τὴν περίστασιν ταύτην συναθροίζεται ὅλος ὁ λαός· δίδουσι δὲ καὶ λαμβάνουσι φιλοδώρημα ἐξ ὠῶν ποικιλοχρόων, καὶ πυροβολοῦσιν εἰς σημάδιον, ὅπερ εἶναι πάντοτε χρωματισμένον ὠόν· ὅποιος κτυπήσῃ αὐτὸ λαμβάνει ὅμοιον ὠὸν παρὰ τοῦ ἰδιοκτήτου. Ταῦτα καὶ ἄλλα παραπλήσια ἔθιμα ἀποδεικνύουσιν ὅτι οἱ Κιρκασσοὶ ἐνθυμοῦνται τὴν Τεσσαρακοστὴν καὶ τὸ Πάσχα· τὴν Τετάρτην καὶ τὴν Παρασκευὴν καλοῦσι τὴν μεγάλην καὶ τὴν μικρὰν νηστείαν, τὴν δὲ Κυριακὴν ἡμέραν τοῦ Θεοῦ, καθ' ἣν παύει πᾶσα ἐργασία. Ἀξιοσημείωτος εἶναι καὶ ἡ εὐλάβειά των πρὸς τὸ σύμβολον τοῦ σταυροῦ· ὁ,τιδήποτε ὁ γεωργὸς ἀφήσῃ ἐκτεθειμένον ἐν τῷ ἀγρῷ εἶναι ἀπαραβιάστως ἱερὸν, ἂν ἐγείρῃ ἄνωθεν αὐτοῦ σταυρόν· μολονότι δ' ἔχουσιν ἅπαντες λῃστρικὰς ἕξεις, οὐδεὶς τολμᾷ νὰ ἐγγίξῃ ἰδιοκτησίαν τεθειμένην ὑπὸ τὴν προστασίαν ταύτην. Οἰκογένειαι, αἵτινες δὲν ἐνηγκαλίσθησαν ἐξ ὁλοκλήρου τὸν Ἰσλαμισμὸν, συνειθίζουν νὰ προσηλόνωσι σανίδιον εἰς τὸν τοῖχον, θέτουσαι ἐπ' αὐτοῦ κηρὸν καὶ χειρόμακτρον. Κατὰ δὲ τὰς ἑορτὰς κατασκευάζουσι τὸν κηρὸν εἰς λαμπάδιον, ὅπερ ἀνάπτουσι, καὶ ἀφαιροῦντες τὰ καλύμματα τῆς κεφαλῆς γονατίζουσιν ἔμπροσθεν αὐτοῦ. Αἱ παρατηρήσεις αὗται ἁρμόζουσιν εἰδικώτερον εἰς τὰς φυλὰς τὰς κατοικούσας ἐπὶ τῶν αἰγιαλῶν τοῦ Εὐξείνου Πόντου καὶ εἰς τὰς πλησίον τοῦ Κουβὰν πεδιάδας.

Ἀγνοεῖται κατὰ ποίαν ἐποχὴν ἢ παρὰ τίνος εἰσήχθη ὁ Χριστιανισμὸς εἰς τὸν Καύκασον· λέγεται κατὰ παράδοσιν ὅτι Σταυροφόροι φυγόντες ἐκ τῆς Παλαιστίνης εἰσήγαγον αὐτόν. Γάλλος τις μηχανικὸς περιελθὼν τὴν Κιρκασσίαν βεβαιοῖ ὅτι μικρά τις φυλὴ ἔχουσιν ἐπὶ τῶν ἱματίων αὐτῶν Μελιταῖον σταυρὸν ἐρυθρόχροον, καὶ ὅτι ὅμοιος σταυρὸς εἶναι εἰκονισμένος ἐπὶ τῶν σιδηρῶν ἀσπίδων των. Εἰς τὴν φυλὴν ταύτην εἶναι κοινὰ καὶ διάφορα Γαλλικὰ ὀνόματα. Κατά τινας ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας ἐκήρυξε πρῶτος τὸν Χριστιανισμὸν εἰς τοὺς Κιρκασσούς· τὴν ὑπόθεσιν δὲ ταύτην ὑποστηρίζει ἡ πληθὺς τῶν ἐν τῷ Καυκάσῳ σταυρῶν τοῦ Ἁγ. Ἀνδρέα. Περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς τετάρτης ἑκατονταετηρίδος, ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, γυνή τις ὀνόματι Νόνα, ἢ Νίνα, διέδωκε τὸν Χριστιανισμὸν εἰς τὴν Γεωργίαν, πιθανὸν δὲ ὅτι καὶ εἰς τὴν Κιρκασσίαν.

Αὐτὴ ἐπέστρεψε τὸν λαὸν διὰ τῶν θαυματουργιῶν της· ἔφερε δὲ μεθ' ἑαυτῆς σταυρὸν πεποιημένον ἐκ τῶν βλαστῶν τῆς ἀμπέλου, συνδεδεμένων διὰ τῶν τριχῶν αὐτῆς. Ἐν ἔτει 1720, ἐπιδρομὴν τῶν Τούρκων φοβούμενοι, ἔπεμψαν τὸν σταυρὸν τοῦτον πρὸς ἀσφάλειαν εἰς τὰ ὄρη, ὅθεν ἔφθασεν εἰς τὴν Μόσχαν, ἐπανεστράφη δὲ μετὰ ταῦτα εἰς τὴν Γεωργίαν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου. Τὴν 13ην ἑκατονταετηρίδα γυνὴ καλουμένη Τάμαρις, ἥτις κατὰ τὴν παράδοσιν ἦτο μεγάλη βασίλισσα τῆς Γεωργίας, ἔκτισεν ἐκκλησίας μεταξὺ τῶν Ὀσσετῶν, πιθανὸν δὲ καὶ εἰς ἄλλους τόπους ἐν τῷ Καυκάσῳ. Καὶ οἱ Γενουήνσιοι δὲ πρέπει νὰ συνέτειναν εἰς ἐξάπλωσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐπὶ τοῦ παραλίου τῆς Κιρκασσίας.

Εἷς ἔθνος ὅμως ἐστερημένον ἐγγράφων χαρακτήρων, μόλις δύναταί τις νὰ ἐλπίσῃ γενικὴν διάδοσιν τῆς θρησκείας. Ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ δορικτήτορος Μωάμεθ τοῦ Δευτέρου, οἱ Τοῦρκοι καὶ οἱ Τάρταροι ἐπροσπάθησαν νὰ ἐξαπλώσωσι τὸν Μωαμεθανισμὸν μεταξὺ τῶν Κιρκασσῶν, καὶ ἐπέστρεψαν πολλοὺς τῶν ἀνωτέρων κλάσεων. Εἰς τὰς φυλὰς αἵτινες κατοικοῦσι τὰ ὄρη καὶ τὰς βαθείας κοιλάδας ἐπικρατεῖ ἡ εἰδωλολατρεία, ἀλλὰ συμμεμιγμένη μὲ Μωαμεθανικὰς τελετάς. Οἱ ἱερεῖς ὅμως τῶν ἐθνικῶν θεοτήτων δὲν συνιστῶσιν ἰδιαιτέραν κλάσιν εἰς τὴν Κιρκασσίαν. Διάγοντες τὴν νεότητά των ἐν τῷ μέσῳ τῆς κλαγγῆς τῶν ὅπλων, λαμβάνουσι πάντοτε μέρος εἰς τὰς μάχας ὁσάκις πλησιάσῃ ἐχθρός. Τελοῦσι δὲ τὰς θρησκευτικὰς ἱεροπραξίας ἀσκεπῆ τὴν κεφαλὴν ἔχοντες, καὶ ἐνδεδυμένοι λευκὸν τρίχινον μανδύαν. Ἱστάμενοι ἔμπροσθεν σταυροῦ, ἀρχίζουσι τὰς τελετὰς αὐτῶν θυσιάζοντες αἶγα ἢ ἀρνίον· εἰς μεγάλας δὲ περιστάσεις ταῦρον. Πρὸ τῆς θυσίας καίει ὁ ἱερεὺς ἐμπροσθεν μιᾶς τῶν λαμπάδων, αἵτινες εἶναι προσκολλημέναι εἰς τοὺς πόδας τοῦ σταυροῦ, τρίχας τινὰς τοῦ σφαγίου, λαμβάνων αὐτὰς ἐκ τοῦ μέρους ὅπου ἔχει νὰ πέσῃ ἡ θανατηφόρος πληγὴ, ἔπειτα δὲ χύνει σπονδὴν τινα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του. Νεανίαι διάφοροι, γενικῶς δοῦλοι, ἵστανται ὄπισθεν τοῦ ἱερέως, κρατοῦντες εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν ποτήρια πλήρη καὶ τεμάχια ἀζύμου ἄρτου καὶ τυροῦ. Ὁ ἱερεὺς ἔπειτα θυσιάζει κατὰ σειρὰν εἰς ἑκάστην τῶν διαφόρων θεοτήτων, καὶ ἀποτείνει ἰδιαιτέρας εἰς ἑκάστην εὐχάς. Μετὰ ταῦτα δὲ προσδιορίζει, κατὰ τὴν θέλησίν του, ἄλλην τινὰ ἡμέραν δι' ἐπαναλήψιν τῶν ἱεροπραξιῶν, κοινῶς τὸ Σάββατον, τὴν Κυριακὴν, τὴν Δευτέραν, ἢ τὴν Τρίτην τῆς προσεχοῦς ἑβδομάδος, οὐδέποτε κἀμμίαν ἐκ τῶν ἄλλων τριῶν ἡμερῶν. Διακηρύττει προσέτι ὁ ἱερεὺς ποῖα πράγματα ἐχάθησαν ἢ εὑρέθησαν — τὸ δεύτερον ὅμως συμβαίνει σπανίως, ἐπειδὴ ὀλίγον ἀγαπῶσιν οἱ Κιρκασσοὶ ν' ἀποδίδωσιν ὅ,τι ἅπαξ ἔπεσεν εἰς τὰς χεῖράς των. Τρώγουσιν ἔπειτα τὸ κρέας τοῦ θύματος, ὁμοῦ δὲ καὶ τὰ τρόφιμα τὰ φερθέντα ὑπὸ τῶν παρευρισκομένων· χοροὶ καὶ ἀγῶνες τελειόνουσι τὴν τελετήν. Ἡ κεφαλὴ τοῦ σφαγίου ἀφιεροῦται εἰς τὸν Δημιουργὸν, καὶ ἐξαρτᾶται ἀπὸ ξύλου ἢ κλάδου δένδρου, ἐγγὺς τοῦ σταυροῦ· τὸ δέρμα ἀνήκει δικαιωματικῶς εἰς τὸν ἱερέα.

Ἕπεται συνέχεια.

Ο ΡΑΣΣΕΛΑΣ.

[Ἴδε Τόμ. ζ'. Σελ. 156–159, 165–168, 180–183· Τόμ. ἡ. Σελ. 5–8, 22–25, 38–40, 53–55, 77–79, 85–88, 102–104, 117–119.]

ΚΕΦΑΛ. ΛΕ'. Ἐπανέρχονται εἰς τὸ Κάϊρον ἄνευ τῆς Πεκουᾶς.

ΑΠΟΛΕΣΑΝΤΕΣ πρὸς τὸ παρὸν πᾶσαν ἐλπίδα περὶ τῆς Πεκουᾶς, ἐπανῆλθον εἰς τὸ Κάϊρον, μετανοημένοι διὰ τὴν περιέργειάν των, μεμφόμενοι τὴν ἀμέλειαν τῆς κυβερνήσεως, ἐλεεινολογοῦντες τὴν ἰδίαν αὐτῶν θρασύτητα, ὅτι παρημέλησαν νὰ προμηθευθῶσι φύλακας, φανταζόμενοι πολλὰ μέσα δι' ὧν ἡ ἀπώλεια τῆς Πεκουᾶς ἠδύνατο νὰ ἐμποδισθῇ, καὶ ἀποφασίζοντες νὰ πράξωσί τι πρὸς ἀνάκτησιν αὐτῆς, καίτοι οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ εὕρῃ τὶ ἁρμόδιον νὰ πραχθῇ.

Ἡ Νεκαγία ἀπεσύρθη εἰς τὸν θάλαμόν της, ὅπου ἐζήτουν νὰ παρηγορήσωσιν αὐτὴν αἱ γυναῖκες, λέγουσαι ὅτι ὅλος ὁ κόσμος ὑποφέρει, καὶ ὅτι ἡ δέσποινα Πεκουᾶ πολὺν καιρὸν ἀπήλαυσε τὰ ἀγαθὰ τῆς ζωῆς, ὅθεν ἦτον ἐπόμενον νὰ γευθῇ καὶ τὰ δεινά της. Ἤλπιζον ὅτι, ὁπουδήποτε καὶ ἂν ἐπορεύετο, ἤθελε δοκιμάσει βαθμόν τινα εὐδαιμονίας, καὶ ὅτι ἡ βασιλόπαις ἤθελεν εὑρεῖν ἄλλην φίλην, ἀντὶ ἐκείνης.

Κἀμμίαν ἀπόκρισιν δὲν ἔκαμεν ἡ Νεκαγία· ἐκεῖναι δ' ἐξηκολούθουν τὸ εἶδος τοῦτο τῆς συλλυπήσεως, ὄχι πολλὰ λυπημέναι ὅτι ἡ εὐνοουμένη ἐχάθη.

Τὴν ἐπαύριον ὁ βασιλόπαις ἐπαρουσίασεν εἰς τὸν Σατράπην ἀναφορὰν περὶ τοῦ συμβεβηκότος αὐτῷ ἀδικήματος, καὶ αἴτησιν ὅπως ἐπανορθωθῇ. Ὁ σατράπης ἠπείλησε μὲν νὰ τιμωρήσῃ τοὺς λῃστὰς, ἀλλὰ δὲν ἐζήτησε νὰ συλλάβῃ αὐτούς· καὶ τῳόντι κἀμμία περιγραφὴ δὲν ἠδύνατο νὰ δοθῇ, ἐξ ἧς νὰ διευθυνθῶσιν εἰς τὴν καταδίωξιν.

Μετ' οὐ πολὺ ἔγεινε δῆλον ὅτι ἡ ἐξουσία δὲν ἤθελε κάμει τίποτε. Οἱ διοικηταὶ, συνειθισμένοι ν' ἀκούωσι τὴν πρᾶξιν πλειοτέρων ἐγκλημάτων παρ' ὅσα δύνανται νὰ τιμωρήσωσι, καὶ πλειοτέρων ἀδικιῶν παρ' ὅσας δύνανται νὰ ἐπανορθώσωσιν, ἀμελοῦσιν ὅλα ἐξίσου, καὶ λησμονοῦσι τὴν αἴτησιν εὐθὺς σχεδὸν ἀφοῦ ἀπέλθῃ τῆς ὄψεως αὐτῶν ὁ αἰτήσας.

Ἐπροσπάθησεν ἔπειτα ὁ Ἴμλακος νὰ λάβῃ πληροφορίας διὰ μερικῶν ἀπεσταλμένων. Εὑρῆκε δὲ πολλοὺς προσποιουμένους ὅτι ἀκριβῶς ἐγνώριζον ὅλα τὰ τῶν Ἀράβων καταγώγια, καὶ ὅτι τακτικὴν εἶχον ἀλληλογραφίαν μετὰ τῶν ἀρχηγῶν των· ἐκ τούτων ἔπεμψέ τινας εἰς ζήτησιν τῆς Πεκουᾶς. Ἀλλ' οἱ μὲν, ἀργύρια λαβόντες, οὐδέποτε ἐπανῆλθον· οἱ δὲ δαψιλῶς ἐπληρώθησαν δι' ἀγγελίας, αἵτινες μετ'

ὀλίγας ἡμέρας ἀπεδείχθησαν ψευδεῖς. Ἡ βασιλόπαις ὅμως οὐδὲ τὰ πλέον ἀπίθανα μέσα ἤθελε ν' ἀφήσῃ ἀδοκίμαστα. Ἐνῷ ἔπραττέ τι, ἡ ἐλπὶς αὐτῆς διετηρεῖτο ζῶσα. Ὅτε ἐν μέσον ἐξέλειπεν, ἄλλο τι ὑπηγορεύετο· ὅτε εἷς ἀγγελιαφόρος ἐπέστρεφεν ἄπρακτος, ἄλλος ἀπεστέλλετο ἀλλαχοῦ.

Δύο μῆνες εἶχον ἤδη παρέλθει, καὶ οὐδὲν εἶχεν ἀκουσθῆ περὶ τῆς Πεκουᾶς· αἱ ἐλπίδες, δι' ὧν κατ' ἀρχὰς παρηγοροῦντο μεταξύ των, ἐγίνοντο ὁλονὲν ἀσθενέστεραι· καὶ ἡ βασιλόπαις, ἀφοῦ εἶδεν ὅτι οὐδεμία πλέον ἔμεινεν ἀπόπειρα, κατήντησεν εἰς δεινὴν καὶ ἀπαρηγόρητον ἀθυμίαν. Χιλιάκις ἐπέπληττεν ἑαυτὴν ὅτι τόσον εὐκόλως συγκατένευσε ν' ἀφήσῃ ἔξω τῆς Πυραμίδος τὴν εὐνοουμένην. « Ἂν ἡ ἀγάπη μου, ἔλεγε, δὲν εἶχεν ἐλαττώσει τὴν ἐξουσίαν μου, ἡ Πεκουᾶ δὲν ἐτόλμα ποτὲ νὰ ἀναφέρῃ τοὺς φόβους της. Ἐμὲ ἔπρεπε νὰ φοβῆται μᾶλλον ἢ τὰ φαντάσματα. Ἐν αὐστηρὸν βλέμμα ἤθελε κατασιγάσειν αὐτήν· προσταγὴ ἀπότομος ἤθελεν ἐξ ἀνάγκης φέρει τὴν ὑπακοήν. Διὰ τί τόσον ἀνοήτως ἐχαρίσθην; διὰ τί δὲν ἐλάλησα, καὶ δὲν ἠρνήθην ν' ἀκούσω;»

« Θαυμαστὴ βασιλόπαις, εἶπεν ὁ Ἴμλακος, μὴ ἐπιπλήττου διὰ τὴν ἀρετήν σου, καὶ μὴ στοχάζου μεμπτὸν ἐκεῖνο, δι' οὗ ἐκ περιστάσεως κακὸν ἐπροξενήθη. Ἡ πρὸς τὴν δειλίαν τῆς Πεκουᾶς εὐαισθησία σου ἦτο γενναία καὶ εὐμενής. Τὸ καθῆκον ἡμῶν πράττοντες, ἀφίνομεν τὸ ἀποβησόμενον εἰς Ἐκεῖνον, κατὰ τοὺς νόμους τοῦ ὁποίου κυβερνῶνται αἱ πράξεις μας, καὶ ὅστις κἀνένα ἐπὶ τέλους δὲν ἀφίνει νὰ τιμωρηθῇ διὰ τὴν ὑπακοήν του. Ἀλλ' ἐὰν, ἐπ' ἐλπίδι ἀγαθοῦ τινος, εἴτε φυσικοῦ εἴτε ἠθικοῦ, παραβαίνωμεν τοὺς διατεταγμένους κανόνας, τότε ἀποποιούμεθα τὴν διεύθυνσιν τῆς ἀνωτέρας σοφίας, καὶ ἀναδεχόμεθα ἡμεῖς αὐτοὶ ὅλας τὰς συνεπείας. Ὁ ἄνθρωπος δὲν δύναταί ποτε τόσον νὰ γνωρίζῃ τὴν συνάφειαν τῶν αἰτιῶν καὶ ἀποτελεσμάτων, ὥστε νὰ συγχωρηθῇ αὐτῷ ἡ πρᾶξις τοῦ κακοῦ πρὸς ἔλευσιν τοῦ ἀγαθοῦ. Ὅταν διώκωμεν τὸν σκοπόν μας διὰ νομίμων μέσων, δυνάμεθα πάντοτε νὰ παρηγορῶμεν τὴν ἀποτυχίαν μας διὰ τῆς ἐλπίδος μελλούσης ἀνταμοιβῆς. Ἀλλ' ὅταν μόνον τὰς ἰδίας ἡμῶν ὀρέξεις συμβουλευώμεθα, καὶ ζητῶμεν νὰ εὕρωμεν ἐγγυτέραν ὁδὸν εἰς τὸ ἀγαθὸν, ὑπερπηδῶντες τὰ διατεταγμένα ὅρια τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, δὲν δυνάμεθα οὔτε διὰ τῆς ἐπιτυχίας νὰ εὐδαιμονήσωμεν, καθὸ μὴ δυνάμενοι ν' ἀποφύγωμεν τὴν συναίσθησιν τοῦ πταίσματός μας· ἐὰν δ' ἀποτύχωμεν, ἡ ἀποτυχία λαμβάνει πικρίαν ἀθεράπευτον. Πόσον ἀπαρηγόρητος ἡ λύπη τοῦ συγχρόνως αἰσθανομένου τὰς ὀδύνας τοῦ ἐγκλήματος καὶ τὸ βάρος τῆς συμφορᾶς τῆς ἐκ τοῦ ἐγκλήματος προελθούσης!

« Στοχάσου, βασιλόπαις, εἰς ποίαν κατάσασιν ἤθελες εὑρίσκεσθαι, ἐὰν ἡ δέσποινα Πεκουᾶ εἶχε παρακαλέσει νὰ σὲ συνοδεύσῃ, καὶ ἀναγκασθεῖσα νὰ σταθῇ μόνη ἐν ταῖς σκηναῖς ἀφηρπάζετο· ἢ πῶς ἤθελες ὑποφέρει τὸν συλλογισμὸν, ἐὰν ἐβίαζες αὐτὴν εἰς τὴν πυραμίδα, καὶ ἀπέθνησκεν ἔμπροσθέν σου ἐν ἀγωνίᾳ φόβου.»

« Ἐὰν συνέβαινεν εἴτε τὸ ἓν εἴτε τὸ ἄλλο, εἶπεν ἡ Νεκαγία, δὲν ἠδυνάμην νὰ ὑποφέρω τὴν ζωὴν μέχρι τοῦ νῦν· ἡ ἀνάμνησις τοιαύτης σκληρότητος ἤθελε μὲ περιτρέψειν εἰς μανίαν, ἢ μὲ ῥίψειν εἰς βδελυγμὸν ἐμαυτῆς καὶ εἰς μαρασμὸν θανάτου.»

« Αὕτη τοὐλάχιστον, εἶπεν ὁ Ἴμλακος, εἶναι ἡ ἐν τῷ παρόντι κόσμῳ ἀνταμοιβὴ τῆς ἐναρέτου διαγωγῆς, ὅτι οὐδὲν ἀτύχημα ἐμπορεῖ νὰ μᾶς ὑποχρεώσῃ νὰ μετανοήσωμεν δι' αὐτήν.»

ΚΕΦΑΛ. ΛΣΤ'. Ἡ διὰ τὴν ἔλλειψιν τῆς Πεκουᾶς ἀθυμία τῆς Βασιλόπαιδος.

Πληροφορηθεῖσα οὕτως ἡ Νεκαγία ὅτι ἡ διαγωγὴ αὐτῆς κατ' οὐδὲν συνέτεινεν εἰς τὸ ἀτύχημα, ἤρχισε νὰ αἰσθάνηται ἐλαφροτέραν τὴν λύπην της, καθότι ἐκεῖνα μόνον τὰ δεινὰ καταντῶσιν ἀνυπόφορα, ὅσα συνοίδαμεν ὅτι ἡμεῖς αὐτοὶ ἐξ ὁλοκλήρου ἢ ἐν μέρει ἐπροξενήσαμεν. Σιωπηλὴ κατήφεια καὶ ἡσυχία τις ζοφώδης διεδέχθησαν τὴν τρικυμίαν τῆς θλίψεως, καὶ ἀπὸ πρωΐας μέχρι ἑσπέρας καθημένη ἀνεμιμνήσκετο ὅλα ὅσα εἶχε πράξειν ἢ εἰπεῖν ἡ Πεκουᾶ της, ἐφύλαττε δ' ἐπιμελῶς καὶ τὸ ἐλάχιστον πρᾶγμα πρὸς ὃ ἐκείνη εἶχε δείξει κλίσιν τινὰ, ὡς ἁρμόδιον νὰ ἀνακαλῇ αὐτὴν εἰς τὴν μνήμην. Τὰ φρονήματά της ἐθεωροῦντο ἀπὸ τοῦ νῦν ὡς κανόνες διαγωγῆς, καὶ εἰς πᾶσαν περίστασιν ἐπ' ἄλλῳ σκοπῷ δὲν διεβουλεύετο ἡ βασιλόπαις εἰμὴ νὰ εἰκάσῃ ποία ἤθελεν εἶσθαι ἡ γνώμη καὶ ἡ συμβουλὴ τῆς Πεκουᾶς.

Αἱ γυναῖκες ὑφ' ὧν ἐθεραπεύετο ἠγνόουν ὅλως διόλου τὴν ἀληθινὴν αὐτῆς κατάστασιν, ὅθεν ἠδύνατο νὰ λαλῇ πρὸς αὐτὰς μόνον μετὰ προφυλάξεως καὶ συστολῆς. Ἤρχισε δὲ νὰ μετριάζῃ τὴν περιέργειάν της, μικρὰν ἔχουσα ἐπιθυμίαν νὰ συλλέγῃ ἰδέας, τὰς ὁποίας δὲν εὕρισκεν εὐκαιρίαν νὰ μεταδώσῃ. Ὁ Ῥασσέλας ἐπροσπάθει κατὰ πρῶτον μὲν νὰ παρηγορήσῃ, ἔπειτα δὲ νὰ διασκεδάσῃ αὐτήν· ἐμίσθωνε μουσικοὺς, εἰς τοὺς ὁποίους ἐκείνη ἐφαίνετο μὲν ὅτι δίδει ἀκρόασιν, ἀλλὰ δὲν ἤκουεν αὐτούς· καὶ ἐπρομήθευε διδασκάλους νὰ διδάσκωσιν αὐτὴν διαφόρους τέχνας, τῶν ὁποίων αἱ παραδόσεις, ὅτε πάλιν ἐπεσκέπτοντο αὐτὴν, ἦτον ἀνάγκη πᾶσα νὰ ἐπαναληφθῶσιν. Ἀπώλεσε τὴν κλίσιν πρὸς τὰς ἐπιθυμίας, καὶ τὴν φιλοτιμίαν τοῦ ὑπερέχειν. Ὁ νοῦς δ' αὐτῆς, καίτοι βιαζόμενος εἰς βραχείας ἐκδρομὰς, ἐπανήρχετο πάντοτε εἰς τὴν εἰκόνα τῆς φίλης της.

Καθ' ἑκάστην πρωΐαν θερμῶς παρεκαλεῖτο ὁ Ἴμλακος νὰ ἀνανεώσῃ τὰς ἐρεύνας του, καὶ κατὰ πᾶσαν νύκτα ἠρωτᾶτο ἐὰν εἶχεν ἀκούσει τι περὶ τῆς Πεκουᾶς· ἑωσοῦ, μὴ δυνάμενος νὰ δώσῃ εἰς τὴν βασιλόπαιδα τὴν ποθουμένην ἀπόκρισιν, ἀπέφευγεν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὴν παρουσίαν της. Τοῦτο ἐκείνη παρατηρήσασα, διέταξεν αὐτὸν νὰ προσέλθῃ. « Δὲν πρέπει, τὸν εἶπε, νὰ συγχέῃς τὴν ἀνυπομονησίαν μὲ τὴν ὀργὴν, ἢ νὰ ὑποθέτῃς ὅτι σὲ κατηγορῶ ὡς ἀμελῆ, ἐπειδὴ γογγύζω εἰς τὴν ἀποτυχίαν σου. Ἡ ἀπουσία σου δὲν μὲ παραξενίζει. Γνωρίζω ὅτι ποτὲ οἱ ἀτυχεῖς δὲν ἡδύνουσι, καὶ ὅτι ἅπαντες φυσικὰ φεύγουσι τὴν ἀθλιότητα. Τὸ ἀκούειν γογγυσμοὺς εἶναι ὀχληρὸν ἐξίσου εἰς τοὺς ταλαιπώρους καὶ τοὺς εὐδαίμονας· διότι ποῖος θέλει ν' ἀμαυρόνῃ, διὰ ξένης λύπης, τὰς βραχείας λάμψεις τῆς εὐθυμίας ὅσας ὁ βίος μᾶς παρέχει; ἢ ποῖος, ἀγωνιζόμενος ὑπὸ τὰ ἴδιά του βάρη, θέλει προσθέσει καὶ ξένα;

« Ἐγγίζει ὁ χρόνος, καθ' ὃν οὐδένα θέλουσιν ἐνοχλεῖ πλέον οἱ στεναγμοὶ τῆς Νεκαγίας· ἐζήτησα μέχρι τοῦδε τὴν εὐδαιμονίαν, ἀλλὰ παύω ἀπὸ τοῦ νῦν. Ἀπεφάσισα ν' ἀποσυρθῶ ἐκ τῆς κολακείας καὶ τῆς ἀπάτης τοῦ κόσμου, καὶ νὰ κρυφθῶ εἰς τὴν μοναξίαν, χωρὶς ἄλλης τινὸς φροντίδος εἰμὴ νὰ συνέλθω εἰς ἐμαυτὴν, καὶ νὰ κανονίζω τὰς ὥρας μου διὰ σταθερᾶς διαδοχῆς ἀθώων ἐνασχολήσεων, ἑωσοῦ, ἀφοῦ καθαρίσω τὴν διάνοιαν ἀπὸ γηΐνων ἐπιθυμιῶν, νὰ εἰσέλθω εἰς τὴν κατάστασιν, εἰς ἣν ἅπαντες σπεύδομεν, καὶ ὅπου ἐλπίζω ν' ἀπολαύσω πάλιν τὴν φιλίαν τῆς Πεκουᾶς.»

« Μὴ περιπλέκου εἰς ἀμετακλήτους ἀποφάσεις, εἶπεν ὁ Ἴμλακος· μηδ' αὔξανε τὸ βάρος τῆς ζωῆς ἑκουσίως τὴν δυστυχίαν ἐπισωρεύουσα· τὸ ἀηδὲς τῆς μοναξίας θέλει ἐξακολουθεῖν ἢ καὶ αὐξήσειν, ἀφοῦ λησμονηθῇ ἡ ἀπώλεια τῆς Πεκουᾶς. Ἐπειδὴ ἐστερήθης μίαν ἡδονὴν, δὲν ἕπεται ὅτι πρέπει ν' ἀποβάλῃς τὰς ἐπιλοίπους.»

« Ἀφοῦ μοῦ ἀφῃρέθη ἡ Πεκουᾶ, εἶπεν ἡ βασιλόπαις, δὲν ἔχω κἀμμίαν ἡδονὴν ν' ἀποβάλω ἢ νὰ διατηρήσω. Τί νὰ ἐλπίσῃ ἡ μηδένα ἔχουσα ν' ἀγαπᾷ ἢ νὰ ἐμπιστεύηται; Ἡ τοιαύτη στερεῖται τὴν ῥιζικὴν ἀρχὴν τῆς εὐδαιμονίας. Ἐμποροῦμεν ἴσως νὰ συνομολογήσωμεν ὅτι ἡ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ εὐχαρίστησις προέρχεται ἐκ τῆς συνενώσεως τοῦ πλούτου, τῆς σοφίας, καὶ τῆς ἀγαθότητος· ὁ πλοῦτος εἶναι οὐδὲν ἐκτὸς καθ' ὅσον ἐπιδαψιλεύεται, καὶ ἡ σοφία οὐδὲν ἐκτὸς καθ' ὅσον κοινοποιεῖται· ἀμφότερα λοιπὸν πρέπει νὰ μεταδίδωνται, ἀλλ' εἰς ποῖον ἠδυνάμην ἐγὼ τώρα εὐχαρίστως νὰ τὰ μεταδώσω; Τὴν ἀγαθότητα μόνην ἐμπορεῖ τις νὰ χαρῇ ἄνευ συντρόφου, τὴν δ' ἀγαθότητα ἐμπορεῖ νὰ πράξῃ καὶ ἐν μοναξίᾳ.»

« Μέχρι πόσου ἐπιδέχεται τὴν ἀγαθότητα ἡ μοναξία, ἢ συντείνει εἰς αὐτὴν, δὲν εἶναι τοῦ παρόντος νὰ ἐρευνήσωμεν, ἀπήντησεν ὁ Ἴμλακος. Ἐνθυμήσου τὴν ἐξομολόγησιν τοῦ εὐσεβοῦς ἐρημίτου. Θέλεις ἐπιθυμήσει νὰ ἐπιστρέψῃς εἰς τὸν κόσμον, ἀφοῦ ἐξαλειφθῇ τοῦ πνεύματός σου ἡ εἰκὼν τῆς συντρόφου σου.»

« Ὁ καιρὸς αὐτὸς οὐδέποτε θέλει φθάσειν. Ὅσῳ μᾶλλον ζῶ καὶ βλέπω τὴν κακοήθειαν καὶ μωρίαν τοῦ κόσμου, τόσῳ μᾶλλον θέλω αἰσθάνεσθαι τὴν ἔλλειψιν τῆς γενναίας εἰλικρινείας, τῆς σεμνῆς φιλαρεσκείας, καὶ τῆς πιστῆς κρυφιότητος τῆς ἀγαπητῆς μου Πεκουᾶς.»

« Τὸ πνεῦμα τὸ καταπιεζόμενον ὑπό τινος αἰφνιδίου συμφορᾶς, εἶπεν ὁ Ἴμλακος, εὑρίσκεται εἰς τοιαύτην κατάστασιν, εἰς ὁποίαν οἱ μυθώδεις κάτοικοι τῆς νεοκτίστου γῆς, οἵτινες, ὅτε ἐπῆλθεν εἰς αὐτοὺς ἡ πρώτη νὺξ, ὑπέθεσαν ὅτι οὐδέποτε ἡμέρα ἤθελεν ἐπανατείλειν. Ὅταν συναχθῶσιν ἐπάνωθεν ἡμῶν τὰ νέφη τῆς λύπης, δὲν βλέπομεν τίποτε πέραν αὐτῶν, οὔτε δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν τίνι τρόπῳ θέλουσι διασκεδασθῆ· πλὴν ἡμέρα νέα διεδέχθη τὴν νύκτα, καὶ αὐγὴ παραμυθίας καὶ ἀνέσεως δὲν ἀργεῖ νὰ διαδεχθῇ τὴν λύπην. Ὅσοι ὅμως δὲν δέχονται παρηγορίαν, πράττουν ὡς ἤθελον πράξειν οἱ ἄγριοι, ἐὰν ἐτυφλόνοντο, ὅτε ἦτο σκότος. Τὰ πνεύματα ἡμῶν ὡς καὶ τὰ σώματα, ῥέουσι διηνεκῶς· καθ' ὥραν ἀπολλύεταί τι, καὶ ἀποκτᾶταί τι. Ὅταν δὲ χάσῃ πολὺ διαμιᾶς εἴτε τὸ σῶμα εἴτε τὸ πνεῦμα, βλαπτόμεθα ἐξ ἅπαντος· ἀλλ' ἐνῷ αἱ ζωτικαὶ δυνάμεις μένουσιν ἀνεπηρέαστοι, ἡ φύσις εὑρίσκει τὰ μέσα τῆς ἀναπληρώσεως. Ἡ ἀπόστασις ἔχει τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα ἐπὶ τοῦ πνεύματος ὡς ἐπὶ τοῦ ὀφθαλμοῦ·— ἐνῷ κατασυρόμεθα ἐπὶ τοῦ ῥύακος τῆς ζωῆς, σμικρύνεται μὲν πάντοτε ὁ,τιδήποτε ἀφίνομεν ὄπισθεν ἡμῶν, μεγαλύνεται δ' ἐκεῖνο, πρὸς ὃ πλησιάζομεν. Μὴ διάγῃς βίον στάσιμον· ἡ ἀκινησία θέλει κάμειν αὐτὸν λασπώδη· παραδόθητι πάλιν εἰς τὸ ῥεῦμα τοῦ κόσμου· ἡ Πεκουᾶ βαθμηδὸν θέλει γένειν ἄφαντος· θέλεις δ' ἀπαντήσει καθ' ὁδὸν ἄλλην τινὰ εὐνοουμένην, ἢ μάθει νὰ διαχύνησαι εἰς γενικὴν συναναστροφήν.»

« Τοὐλάχιστον, εἶπεν ὁ βασιλόπαις, μὴ ἀπελπίζου πρὶν δοκιμασθῶσιν ὅλα τὰ δυνατὰ μέσα· ἡ ἔρευνα περὶ τῆς ἀτυχοῦς κυρίας ἐξακολουθεῖ ἀκόμη, καὶ θέλει γίνεσθαι ἔτι ἐπιμελέστερον, ἐὰν ὑποσχεθῇς νὰ περιμείνῃς ἓν ἔτος, ἄνευ ἀναλλοιώτου τινὸς ἀποφάσεως.»

Ἡ Νεκαγία, εὔλογον τοῦτο κρίνασα, ἔδωκε τὴν ὑπόσχεσιν εἰς τὸν ἀδελφόν της, ὅστις εἶχε συμβουλευθῆν ὑπὸ τοῦ Ἰμλάκου ν' ἀπαιτήσῃ αὐτήν. Ὁ

Ἴμλακος τῳόντι δὲν εἶχε μεγάλην τινὰ ἐλπίδα νὰ μεταποκτήσῃ τὴν Πεκουᾶν· ἀλλ' ὑπέθετεν ὅτι, ἂν ἠδύνατο νὰ ἐξασφαλίσῃ τὸ διάστημα ἑνὸς ἔτους, ἡ βασιλόπαις δὲν ἤθελε πλέον εἶσθαι εἰς κίνδυνον μοναστηρίου.

ΚΕΦΑΛ. ΑΖ'. Ἡ πρόοδος τῆς λύπης.

Βλέπουσα ἡ Νεκαγία ὅτι οὐδὲν παρελείπετο διὰ τὴν ἀνάκτησιν τῆς εὐνοουμένης, καὶ διὰ τῆς ὑποσχέσεώς της ἀπομακρύνουσα τὸν σκοπὸν τοῦ μονασμοῦ, ἤρχισεν ἀνεπαισθήτως νὰ ἐπανέρχηται εἰς κοινὰς φροντίδας τε καὶ διασκεδάσεις. Ἔχαιρε δὲ, ἄκουσα τρόπον τινὰ, εἰς τὴν παῦσιν τῆς λύπης της, καὶ μὲ ἀγανάκτησιν κατενόει ὅτι ἀπέστρεφε κάποτε τὸν νοῦν ἀπὸ τὴν ἀνάμνησιν ἐκείνης, ἣν εἶχεν ἔτι ἀπόφασιν μηδέποτε νὰ λησμονήσῃ.

Διώρισεν ἔπειτα ὥραν τινὰ τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν νὰ μελετᾷ περὶ τῶν ἀρετῶν καὶ τῆς ἀγάπης τῆς Πεκουᾶς, καί τινας ἑβδομάδας ἀπεσύρετο σταθερῶς τὴν τεταγμένην στιγμὴν, καὶ ἐπανήρχετο μὲ ὀγκωμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ κατηφὲς τὸ πρόσωπον. Βαθμηδὸν ἐγίνετο ἧττον ἀκριβὴς, καὶ ἄφινεν ἀξιόλογόν τινα καὶ κατεπείγουσαν ὑπόθεσιν νὰ ἀναβάλλῃ τὸν φόρον τῶν καθημερινῶν δακρύων. Ὑπεχώρει ἔπειτα εἰς μικροτέρας ἀφορμὰς· ἐλησμόνει κάποτε ὅ,τι ἀληθῶς ἐφοβεῖτο νὰ ἐνθυμῆται· καὶ τέλος ἐξ ὁλοκλήρου ἀπελύθη τοῦ χρέους τῆς περιοδικῆς θλίψεως.

Ἡ πρὸς τὴν Πεκουᾶν πραγματικὴ ἀγάπη της δὲν εἶχεν εἰσέτι ἐλαττωθῆ. Χίλιαι περιστάσεις ἐπανέφερον αὐτὴν εἰς τὴν μνήμην, καὶ χίλιαι μικραὶ ἀνάγκαι, τὰς ὁποίας οὐδὲν δύναται νὰ θεραπεύσῃ εἰμὴ ἡ τῆς φιλίας ἐμπιστοσύνη, ἔκαμνον αὐτὴν πολλάκις περιπόθητον. Παρεκάλει ὅθεν τὸν Ἴμλακον νὰ μὴ λείψῃ ποτὲ τοῦ ἐρευνᾶν, καὶ νὰ μὴ ἀφήσῃ ἀδοκίμαστον κάμμίαν τέχνην εἰδοποιήσεως, ὥστε τοὐλάχιστον νὰ παρηγορῆται γινώσκουσα ὅτι δὲν πάσχει ἐξ ἀμελείας ἢ ῥαθυμίας. « Πλὴν τί νὰ ἐλπίσωμεν, εἶπεν, ἀπὸ τὴν ζήτησιν τῆς εὐδαιμονίας, ὁπόταν τοιοῦτον εὑρίσκωμεν τὸν κόσμον, ὥστε καὶ αὐτὴ ἡ εὐδαιμονία εἶναι πρόξενος ἀθλιότητος ; Διὰ τί νὰ προσπαθῶμεν ὑπὲρ ἐκείνου, ἡ ἀπόκτησις τοῦ ὁποίου δὲν δύναται νὰ ἐξασφαλισθῇ ; Θέλω φοβεῖσθαι ἀπὸ τοῦ νῦν νὰ παραδώσω τὴν καρδίαν μου εἰς χάριτας καίτοι σπανίας, ἢ εἰς ἀγάπην καίτοι τρυφερὰν, διὰ νὰ μὴν ὑποφέρω πάλιν ὅ,τι ὑπέφερα ἀπολέσασα τὴν Πεκουᾶν. »

ΚΕΦΑΛ. ΑΗ'. Ἡ βασιλόπαις μανθάνει περὶ τῆς Πεκουᾶς.

Μετὰ ἑπτὰ μῆνας, εἷς τῶν ἀποσταλθέντων καθ' ἣν ἡμέραν ἡ βασιλόπαις ἔδωκε τὴν ὑπόσχεσιν, ἐπέστρεψε μετὰ πολλὰς ἀτυχεῖς περιπλανήσεις ἐκ τῶν συνόρων τῆς Νουβίας, φέρων τὴν χαρμόσυνον ἀγγελίαν ὅτι ἡ Πεκουᾶ εὑρίσκετο εἰς τὰς χεῖρας Ἄραβος ἀρχηγοῦ, ὅστις εἶχε πύργον ἢ φρούριον εἰς τὰ πέρατα τῆς Αἰγύπτου. Ὁ Ἄραψ, ὅστις εἰσόδημα εἶχε τὴν ἁρπαγὴν, ἔστεργε ν' ἀποδώσῃ αὐτὴν μετὰ τῶν δύο θεραπαινῶν της, ἀντὶ διακοσίων οὐγγιῶν χρυσοῦ.

Περὶ τῆς τιμῆς οὐδεὶς λόγος. Εἰς ἔκστασιν ἔπεσεν ἡ βασιλόπαις ἀκούσασα ὅτι ζῇ ἡ εὐνοουμένη της, καὶ ὅτι ἀντὶ τόσον μικρᾶς ποσότητος ἠδύνατο νὰ λυτρωθῇ. Οὔτε στιγμὴν ὑπέφερε νὰ ἀναβληθῇ ἡ τῆς Πεκουᾶς ἢ ἡ ἰδία της εὐδαιμονία, καὶ παρεκάλει τὸν ἀδελφόν της νὰ στείλῃ ὀπίσω τὸν ἀγγελιαφόρον μετὰ τῆς ἀπαιτουμένης ποσότητος. Ἀλλ' ὁ Ἴμλακος δὲν εἶχε πολλὴν πεποίθησιν εἰς τὴν φιλαλήθειαν τοῦ ἀπεσταλμένου, καὶ πολὺ ὀλιγωτέραν εἰς τὸν Ἄραβα, ὅστις ἦτον ἐνδεχόμενον νὰ κρατήσῃ καὶ τὸν χρυσὸν καὶ τὰς αἰχμαλώτους. Ἔκρινε δ' ἐπικίνδυνον νὰ παραδοθῶσιν εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ Ἄραβος μεταβαίνοντες εἰς τὴν περιοχήν του· καὶ πάλιν δὲν ἤλπιζεν ὅτι ὁ πλάνος ἤθελεν ἐκτεθῇ τοσοῦτον, ὥστε νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν κάτω χώραν, ὅπου ἠμπόρει νὰ συλληφθῇ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν τοῦ Σατράπου.

Δυσκόλως ἐνεργεῖται διαπραγμάτευσις ὁπόταν οὐδέτερον ἐκ τῶν μερῶν ἐμπιστεύηται. Ἀλλ' ὁ Ἴμλακος, μετά τινα σκέψιν, παρήγγειλεν εἰς τὸν ἀγγελιαφόρον νὰ προτείνῃ νὰ ὁδηγηθῇ ἡ Πεκουᾶ ὑπὸ δέκα ἱππέων εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου, τοποθετημένον εἰς τὰς ἐρήμους τῆς Ἄνω Αἰγύπτου, ὅπου νὰ συναπαντηθῇ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἀριθμοῦ, καὶ νὰ πληρωθῇ τὸ λύτρον της.

Πεπεισμένοι ὅτι δὲν ἤθελεν ἀποβληθῆν ἡ πρότασις, καὶ μὴ ἐπιθυμοῦντες νὰ χάνωσι καιρὸν, ἤρχισαν εὐθὺς τὴν ὁδοιπορίαν πρὸς τὸ μοναστήριον· ὅτε δ' ἔφθασαν ἐκεῖ, προεπορεύθη ὁ Ἴμλακος μετὰ τοῦ ἀγγελιαφόρου εἰς τὸν πύργον τοῦ Ἄραβος. Ὁ Ῥασσέλας ἐπεθύμει νὰ τοὺς συνοδεύσῃ· ἀλλ' οὔτε ἡ ἀδελφή του οὔτε ὁ Ἴμλακος ἤθελον νὰ συγκατανεύσωσιν. Ὁ Ἄραψ, κατὰ τὴν συνήθειαν τοῦ ἔθνους του, ἐφύλαττεν ἀκριβέστατα τοὺς νόμους τῆς φιλοξενίας πρὸς τοὺς ὅσοι παρεδίδοντο εἰς τὴν ἐξουσίαν του, καὶ εἰς ὀλίγας ἡμέρας ἔφερε τὴν Πεκουᾶν μετὰ τῶν θεραπαινῶν της, δι' εὐκόλων ὁδοιπορίων, εἰς τὸν διωρισμένον τόπον, ἔνθα, λαβὼν τὴν συμφωνηθεῖσαν τιμὴν, ἀπέδωκεν αὐτὴν, μετὰ πολλοῦ σεβασμοῦ, εἰς τὴν ἐλευθερίαν καὶ τοὺς φίλους της, καὶ ἐπεχείρησε νὰ ὁδηγήσῃ αὐτοὺς ὀπίσω εἰς τὸ Κάϊρον ἐπέκεινα παντὸς κινδύνου λῃστείας ἢ βιαιοπραγίας.

Ἡ βασιλόπαις καὶ ἡ εὐνοουμένη της ἐνηγκαλίσθησαν ἀλλήλας ἐν ἀπεριγράπτῳ ἐκστάσει, καὶ ἐξῆλθον ὁμοῦ νὰ χύσωσι τὰ δάκρυα τῆς τρυφερότητος ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ νὰ ἀνταλλάξωσι λόγους εὐμενείας, καὶ εὐγνωμοσύνης. Μετ' ὀλίγας δὲ ὥρας ἐπανῆλθον εἰς τὸ ἐσιατόριον τῆς μονῆς, ὅπου, ἐνώπιον τοῦ Ἡγουμένου καὶ τῶν ἀδελφῶν του, ἀπῄτησεν ὁ βασιλόπαις παρὰ τῆς Πεκουᾶς τὴν διήγησιν τῶν αὐτῇ συμβεβηκότων.

Η ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΜΑΡΟΚΟΥ.

Συνέχεια καὶ Τέλος. Ἴδε Σελ. 115.]

ΠΑΡΑ τὸν Ἀτλαντικὸν, ἀπὸ βορρᾶ εἰς νότον, εὑρίσκομεν τὰς ἑφεξῆς πόλεις·--Τὴν Σαλὲ καὶ Ῥαβάτ, χωριζομένας ἀπ' ἀλλήλων διὰ ποταμοῦ, ὅστις ἀποτελεῖ τὸν κοινὸν αὐτῶν λιμένα· αἱ δύο ὁμοῦ περιέχουσι 50,000 καθ' ἕνα περιηγητὴν, 31,000 δὲ κατ' ἄλλον. Ἡ Σαλὲ, γνωστὴ πρότερον διὰ τὴν τόλμην τῶν πειρατῶν της, εἶναι κακῶς ᾠκοδομημένη, καὶ μερικῶς ἠρειπωμένη· ἀλλ' ἡ Ῥαβὰτ εἶναι πόλις ἀκμάζουσα, καὶ ἔχει καλὰς ὁδούς. Τὸ ἐμπόριόν της μὲ τὴν Γένουαν μάλιστα καὶ Μασσαλίαν εἶναι ἔτι ἱκανὸν, καί τοι μέρος αὐτοῦ μετεφέρθη εἰς τὸ Μογάδωρον. Τὰ κυριώτερα εἴδη τῆς ἐξαγωγῆς εἶναι μαλλίον, γεννήματα, καὶ κηρὸς, καὶ τὰ χειροτεχνήματα τῆς Φὲζ καὶ Μεκινέζ. Αἱ διὰ τὴν Φὲζ καὶ τὰς βορείους ἐπαρχίας προσδιωρισμέναι Εὐρωπαϊκαὶ καὶ Ἀνατολικο-Ἰνδικαὶ πραγματεῖαι εἰσάγονται διὰ τῆς πόλεως ταύτης.

Τὸ Μογάδωρον ἐθεμελιώθη τὸ 1760, καὶ εἶναι ὁ λιμὴν τῆς πόλεως τοῦ Μαρόκου· κεῖται δ' ἐπὶ χαμηλῆς ἀμμώδους παραλίας, ἥτις ἐκτείνεται ἀπὸ 5 ἕως 15 μίλια εἰς τὸ ἐνδότερον, ὅπου ἄρχεται ἡ γόνιμος χώρα. Εἶναι τακτικῶς ᾠκοδομημένη, ἔχουσα τὰς ὁδοὺς εὐθείας μὲν, ἀλλὰ στενάς. Οἱ ἐνταῦθα παρεπιδημοῦντες Εὐρωπαῖοι ἀνήγειραν μεγάλας τινὰς οἰκοδομὰς κατὰ τὸν Ἀφρικανὸν τρόπον. Ἡ πόλις διαιρεῖται εἰς δύο μέρη, ἐξ ὧν τὸ μὲν καλεῖται τὸ Φρούριον, καὶ περιέχει τὸ τελωνεῖον, τὸ παλάτιον τοῦ Πασσᾶ, τὰς ἄλλας δημοσίας οἰκοδομὰς, καὶ τοὺς οἴκους τῶν Εὐρωπαίων· τὸ δὲ κατοικεῖται μόνον ὑπὸ Ἰουδαίων. Τὸ ἐμπόριον τοῦ τόπου τούτου μὲ τὸ Λονδῖνον, Ἀμστελόδαμον, Γάδειρα, Λιβόρνον, Γένουαν, τὰς Κναρίας Νήσους, τὸ Ἀμβοῦργον, καὶ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς, εἶναι ἱκανόν. Τὸν πληθυσμὸν λέγουσιν οἱ μὲν 10,000, οἱ δὲ 17,000.

Εἰς τὸ ἐνδότερον ὑπάρχουσιν ἱκαναὶ πολυάνθρωποι πόλεις, ἐξ ὧν κυριώτεραι αἱ ἑφεξῆς·--

Ἡ Φὲζ ἢ Φὰς, ἡ βιομηχανικωτάτη καὶ ἐμπορικωτάτη τῶν πόλεων τῆς αὐτοκρατορίας, κεῖται εἰς κοιλάδα, ἥτις ξηραίνεται ὑφ' ἑνὸς τῶν ἀνωτέρων κλάδων τοῦ Σεβοῦ ποταμοῦ. Περιέχει δὲ ὑπὲρ τοὺς ἑκατὸν ναοὺς καὶ ἑπτὰ δημοσίας σχολὰς, ὅπου φοιτῶσι μαθηταὶ πολυάριθμοι. Τὸ τσαμίον τὸ καλούμενον Ἐλ Καρουβὶν εἶναι μεγαλοπρεπὲς οἰκοδόμημα, τὸ δὲ τοῦ Μουλᾶ Δρὶς, τοῦ θεμελιωτοῦ τῆς πόλεως (807), ἑλκύει πλείστους ἔξωθεν προσκυνητὰς, καὶ εἶναι ἄσυλον τῶν κλεπτῶν καὶ τῶν φονέων. Τὸ αὐτοκρατορικὸν παλάτιον, μετὰ τῶν ἐπισυνημμένων κτιρίων καὶ κήπων, κατέχει μέγα διάστημα. Ὁ ἀριθμὸς τῶν εἰς χειροτεχνήματα καταγινομένων εἶναι ἱκανός. Τὸ ἐμπόριον τῆς πόλεως ταύτης μὲ τὰς παραθαλασσίους πόλεις, ἐξαιρέτως τὴν Ῥαβὰτ, καὶ διὰ κιρβανίων μὲ τὴν Τοῦνιν, Καχίραν, καὶ Σουδὰν, εἶναι μέγιστον. Ὁδοὺς ἔχει στενὰς, καὶ κατὰ συνέπειαν τοῦ μεγάλου ὕψους τῶν οἴκων, σκοτεινάς· ὑπάρχουσι πολυάριθμα ἐκτεταμένα πανδοχεῖα, ὅπου καταλύουσιν οἱ ὁδοιποροῦντες ἔμποροι. Ὁ πληθυσμὸς, κατὰ τὸν Γραβέργην, ἀναβαίνει εἰς 88,000.

Ἡ Μεκινὲζ ἢ Μικνὰς, πρὸς δυσμὰς τῆς Φὲζ, μεγαλόπολις ᾠκοδομημένη ἐπὶ λόφου εἰς εὐρύχωρον καὶ καρποφόρον πεδιάδα, ἔχει ὡσαύτως πολλὰς στενὰς λοξὰς ὁδούς. Τὰ ἐν αὐτῇ χειροτεχνήματα εἶναι διάφορα, κυριώτερα δὲ τὰ τῶν δερμάτων. Τὸ αὐτοκρατορικὸν παλάτιον ἔχει περιφέρειαν ὑπὲρ τὰ δύο μίλια, καὶ μεγάλα ἄλση καὶ κήπους παρακείμενα. Ὁ πληθυσμὸς εἶναι 56,000.

Ἡ Γεφζᾶ, τοποθετημένη ἐπὶ χαριεστάτης κοιλάδος, ὄχι μακρὰν τῆς βάσεως τοῦ Ἄτλαντος, ἔχει ἐκτεταμένα ἐργοστάσια μαλλίνων ὑφασμάτων, ἅτινα ἐξάγονται εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ ἀλλαχοῦ. Ὁ πληθυσμὸς εἶναι περὶ τὰς 10,000.

Τὸ Μαρόκον, ἡ πρωτεύουσα τῆς αὐτοκρατορίας, καὶ ἡ καθέδρα τοῦ Σουλτάνου, κειμένη ἐπὶ ὁμαλῆς χώρας, τέσσαρα μίλια πρὸς νότον τοῦ Τενσίφτου ποταμοῦ περικυκλοῦται ὑπὸ τείχους ἰσχυροῦ τριάκοντα ποδῶν τὸ ὕψος, τετραγωνικὰ ἔχοντος πυργίδια κατὰ πεντήκοντα βήματα. Τὰ τείχη εἶναι σχεδὸν ἓξ μίλια τὴν περιφέρειαν, ἀλλὰ τὴν ἐγκεκλεισμένην περιοχὴν καλύπτουσιν ἐν μέρει εὐρύχωροι κῆποι καὶ πλατεῖαι. Αἱ ὁδοὶ εἶναι στεναὶ καὶ ἀνώμαλοι, καὶ πολλαχοῦ, ὡς καὶ εἰς τὴν Φὲζ καὶ Μεκινὲζ, συνέχονται διὰ καμαρῶν καὶ πυλῶν. Οἱ οἶκοι, οἵτινες εἶναι μονόστεγοι, καὶ ἄνευ παραθύρων, ἔχουσιν ἐν τῷ κέντρῳ αὐλὴν, ὑπὸ στοῶν ἐνίοτε περικυκλωμένην, καὶ βρύσει κεκοσμημένην. Μεγάλα ὑδραγωγεῖα, ἅτινα φέρουσιν εἰς τὴν πόλιν τὸ ὕδωρ τοῦ ποταμοῦ Τενσίφτου, περικυκλοῦσιν αὐτὴν, ἐξ ὧν τινὰ εἶναι δέκα ἢ δώδεκα πόδας βαθέα. Πρὸς νότον τῆς πόλεως, ἀλλ' ἔξωθεν τῶν τειχῶν, εἶναι τὸ αὐτοκρατορικὸν παλάτιον·--τειχίον τετραγωνοειδὲς, περιφράττον διάστημα 2000 πήχεις τὸ μῆκος, 800 δὲ τὸ πλάτος, ἐξισοῦται κατὰ τὴν δύναμιν καὶ τὸ ὕψος μὲ τὰ τείχη τῆς πόλεως. Ἡ ἐγκεκλεισμένη περιοχὴ διαιρεῖται εἰς καταφύτους πλατείας, περὶ ἃς ἵστανται μεμονωμέναι σκιάδες ἢ κιόσκια, ὅπου ὁ αὐτοκράτωρ διατρίβει. Τὰ ἐδάφη τῶν θαλάμων καλλωπίζουσι μὲν ποικιλόχροοι κεραμίδες, ἀλλέως ὅμως εἶναι ἁπλούστατα, ἔχοντα μίαν ψάθαν, μικρὰν τάπητα εἰς τὸ ἓν ἄκρον, καί τινα προσκεφάλαια. Ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ὑπάρχουσι δεκαεννέα τεμένη, δύο γυμνάσια, καὶ ἓν νοσοκομεῖον. Τὸ κυριώτερον τέμενος ἔχει περιφανῆ πύργον, 220 πόδας ὑψηλὸν, ἀριστούργημα τῆς τῶν Ἀράβων ἀρχιτεκτονικῆς. Ὁ πληθυσμὸς δὲν ὑπερβαίνει τὰς 100,000.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ.--Οἱ Μαρούσιοι στέλλουσι τὰ τέκνα των εἰς τὸ σχολεῖον ἑξαετῆ. Ὑπάρχουσι δὲ πολυάριθμα στοιχειώδη σχολεῖα καὶ εἰς τὰς πόλεις καὶ εἰς τὰς ἐξοχὰς, μερικά τε καὶ δημόσια. Εἰς τὰ σχολεῖα ταῦτα διδάσκεται ἡ ἀνάγνωσις, ἡ γραφὴ, καὶ ἡ ὀρθὴ προφορά· μανθάνουσι δ' οἱ παῖδες ἐκ στήθους καί τινα τεμάχια τοῦ Κορανίου. Ἡ μέθοδος τοῦ διδάσκειν ὁμοιάζει τὴν παρ' ἡμῖν ἀλληλοδιδακτικὴν, ἥτις φαίνεται ἐξ ἀρχαιοτάτου χρόνου ὑπάρχουσα πολλαχοῦ τῆς Ἀνατολῆς. Εἰς ὀλίγα σχολεῖα τῶν κορασίων διδάσκουσι τὴν ἀνάγνωσιν καὶ τὴν γραφὴν, καί τινα πράγματα ἀφορῶντα τὴν οἰκιακὴν οἰκονομίαν. Οἱ παῖδες μένουσι κάποτε εἰς τὰ σχολεῖα ταῦτα, μέχρις οὗ ἐκστηθίσωσιν ὁλόκληρον τὸ Κοράνιον, καὶ τότε μεταβαίνουσιν εἰς ἀνώτερα σχολεῖα, ὅπου προπαρασκευάζονται διὰ τὸ πανεπιστήμιον τῆς Φὲζ, ἢ ἄλλα γυμνάσια. Εἰς ταῦτα διδάσκονται γραμματικὴν, θεολογίαν, λογικὴν, ῥητορικὴν, ποιητικὴν, ἀριθμητικὴν, γεωμετρίαν, ἀστρολογίαν, καὶ ἰατρικήν. Ἐξηγοῦνται προσέτι αἱ παραδόσεις καὶ τὰ ὑπομνήματα, τὰ εἰς τὸ Κοράνιον, τοὺς νόμους, καὶ τὴν νομικὴν διαδικασίαν ἀναφερόμενα, ὡς καὶ ὅλαι αἱ εἰς τὰ δικαστήρια φυλαττόμεναι διατυπώσεις. Ἐπειδὴ τυπογραφεῖα δὲν ὑπάρχουσιν, ἡ καλλιγραφία συναριθμεῖται μετὰ τῶν ἐπιστημῶν.

ΕΜΠΟΡΙΟΝ.--Οἱ Μαρούσιοι ἐμπορεύονται δραστηριώτατα πρὸς τὴν Σουδὰν ἢ τὸ ἐνδότερον τῆς Ἀφρικῆς, καὶ πρὸς τὴν Αἴγυπτον καὶ Ἀραβίαν διὰ κιρβανίων, πρὸς διάφορα δὲ μέρη τῆς Εὐρώπης διὰ θαλάσσης. Τὰ κιρβάνια, ὅταν κινῶσιν ἀπὸ τὰς ἐμπορικὰς πόλεις Τετουὰν, Φὲζ, Μαρόκον, καὶ Ταφιλὲτ, συνίστανται γενικῶς ἐκ περίπου 150 ἀνθρώπων καὶ 1000 ἢ 1500 καμήλων· ἀλλ' ἀφοῦ ἑνωθῶσιν εἰς τὴν Τάτταν ἢ Ἄκκαν, ἐπὶ τοῦ Δράχα ποταμοῦ, εἰς τὸ μέρος καθ' ὃ εἰσέρχονται εἰς τὴν ἔρημον, συνίστανται ἐκ πε-

ρίπου 500 ἢ 600 ἀνθρώπων, καὶ 16,000 ἐνίοτε δὲ καὶ 20,000 καμήλων. Πρὸς τὰ μεσημβρινὰ ὅρια τῆς ἐρήμου φθάνουν εἰς τὰς ὁάσεις Τουαδεννὶ καὶ Ἐλ Ἀραουὰν, ὅπου ἀγοράζουσι μεγίστην ποσότητα γαιάλατος διὰ τὴν Σουδάν. Ἀπὸ τὴν Τιμβοκτοῦν, ὡς κέντρον, διέρχονται οἱ ἔμποροι τὰς γειτονικὰς χώρας, ἀνταλλάσσοντες τὰ ἐμπορεύματά των πρὸς τὰ τῆς Σουδάν. Εἰσάγουσι δὲ εἰς τὰς χώρας ταύτας, ἐκτὸς τοῦ γαιάλατος, μάλλινα ὑφάσματα καὶ ἐνδύματα, ζώνας, καπνόχορτον, Τουρκικὰ ξίφη, καὶ κυανᾶ ὑφάσματα, λαμβάνοντες ἀντ' αὐτῶν ἐλεφαντόδοντα, κέρατα τοῦ ρινοκέρωτος, θυμίαμα, χρυσὸν εἰς ἐλάσματα καὶ εἰς κόνιν, πτερὰ τοῦ στρουθοκαμήλου, κόμμι Ἀραβικὸν, βαμβάκιον, ῥητινόκομμι, ἰνδικὸν, καὶ δούλους. Ἡ ἀξία τῶν ἐτησίως ἐξαγομένων ἀναβαίνει εἰς ἓν ἑκατομμύριον Διστήλων, ἡ δὲ τῶν εἰσαγομένων εἰς δεκαπλασίαν ταύτην τὴν ποσότητα· δύο δὲ τριτημόρια τῶν εἰσαγομένων μετεξάγονται εἰς Ἀλγέριον καὶ Τοῦνιν.

Αἱ συνοδοιπορίαι, αἱ εἰς τὴν Μέκκαν πορευόμεναι, συνίστανται ὡς ἐπιτοπλεῖστον ἐκ προσκυνητῶν, οἵτινες εἶναι πολυπληθέστατοι, καὶ ἀναχωροῦσιν ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ. Ἐξάγουσι δὲ αὗται ὕσγινον, (κερμέζι), ἰνδικὸν, πτερὰ τοῦ στρουθοκαμήλου, δέρματα κατειργασμένα καὶ ἀκατέργαστα, καὶ τὰ χειροτεχνούμενα εἰς τὴν Φὲζ, Τεφζᾶν, καὶ Ταφιλὲτ μάλλινα εἴδη· εἰσάγουσι δὲ τὸ βαμβάκιον καὶ τὰ μεταξωτὰ τῆς Ἰνδίας, Περσικά τινα μεταξωτὰ, ῥοδέλαιον, ἤλεκτρον, μόσχον, βάλσαμον, καὶ ἀρώματα, ἀλλ' ἐξαιρέτως βαμβάκιον, μαλλίον, καὶ μετάξιον. Τὸ μετάξιον ἀγοράζεται ὡς ἐπιτοπλεῖστον εἰς τὴν πόλιν τῆς Ἀραβίας Καχίραν, ὅπου, κατὰ τὸν Γραβέργην, τὰ κιρβάνια ἐνεργοῦσι κατ' ἔτος ἐμπορικὰ συναλλάγματα τῆς ἀξίας δύο περίπου ἑκατομμυρίων Διστήλων.

Εὐρωπαϊκὰ πλοῖα ἐπισκέπτονται τοὺς λιμένας τῆς Τετουὰν, Ῥαβὰτ, Σαφφῆς, καὶ Μογαδώρου, καὶ ἐξάγουσι τὰ προϊόντα τῆς αὐτοκρατορίας εἰς τὴν Ἰταλίαν, Γαλλίαν, Ἱσπανίαν, Ἀγγλίαν, καὶ Ὁλλανδίαν. Τὰ κυριώτερα τῶν ἐξαγομένων εἰδῶν εἶναι·— μαλλίον καλῆς ποιότητος, ὅπερ ὑπάγει ὡς ἐπιτοπλεῖστον εἰς τὴν Γένουαν, Μασσαλίαν, καὶ Ὁλλανδίαν· κηρὸς, εἰς τὴν Λιβόρνον, Μασσαλίαν, Γάδειρα, Λισβῶνα, καὶ Λονδῖνον· δέρματα βοῶν καὶ καμήλων, εἰς Λιβόρνον, Μασσαλίαν, καὶ Λονδῖνον· κόμμι Ἀραβικὸν, κατώτερον τοῦ ἀπὸ Σενεγαλίας φερομένου, κυρίως εἰς τὸ Λονδῖνον καὶ τὴν Ὁλλανδίαν· χαλκὸς εἰς τὴν Ὁλλανδίαν· πικρὰ καί τινα γλυκέα ἀμύγδαλα, ἀπὸ Μογαδώρου εἰς Ὁλλανδίαν· δέρματα αἰγῶν, εἰς τὴν Ἀγγλίαν· ἔλαιον, ἐλεφαντόδους, πτερὰ στρουθοκαμήλων, φοίνικες, καὶ σῖτος. Ἐξάγονται δὲ καί τινα μικρὰ ἐμπορεύματα, χειροτεχνούμενα ἐν τῇ αὐτοκρατορίᾳ.

Ἐκ δὲ τῶν εἰσαγομένων εἰδῶν πρώτην τάξιν κατέχουσι τὰ βαμβακερὰ ὑφάσματα τῶν Ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν καὶ τῆς Ἀγγλίας. Εἰσάγονται προσέτι διάφορα μάλλινα εἴδη, μεταξιον καὶ μεταξωτὰ, ἀποικιακὰ προϊόντα, μάλιστα δὲ καὶ σάκχαρις, πιπέρι, καὶ ζιγγίβερις· καφὲν μεταχειρίζονται ὀλίγον, ἀλλὰ πολὺ τέϊ· ὄπιον, ἀρσενικὸν, μαστίχη, ὕσγινον, στυπτηρία, ἐλάσματα σιδήρου ἐκ τῆς Ἀγγλίας· χάλυψ ἐκ τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Τεργέστης· κασσίτερος καὶ καρφία, κοράλια, κάτοπτρα, μάχαιραι, βαμβάκιον, θεῖον, κεραμεικὰ σκεύη, καὶ ὕελος. Τὸ 1831 εἰσέπλευσαν εἰς τοὺς λιμένας τοῦ Μαρόκου 64 πλοῖα, ἐξέπλευσαν δὲ 94. Τὰ εἰσαχθέντα ἐξετιμήθησαν 172,000 Λίτρας Στερλίνας· τὰ δ' ἐξαχθέντα ὑπὲρ τὰς 131,000.

ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΣ.—Ἡ κυβέρνησις εἶναι ἀπολύτως δεσποτική. Οἱ κάτοικοι καταδυναστεύονται πολὺ, καὶ οἱ Χριστιανοὶ ἔμποροι ὑποφέρουσι μεγάλας ζημίας δι' αὐθαιρέτων διαταγμάτων.

Η ΕΝ ΕΛΚΗΘΡΩ ΟΔΟΙΠΟΡΙΑ.

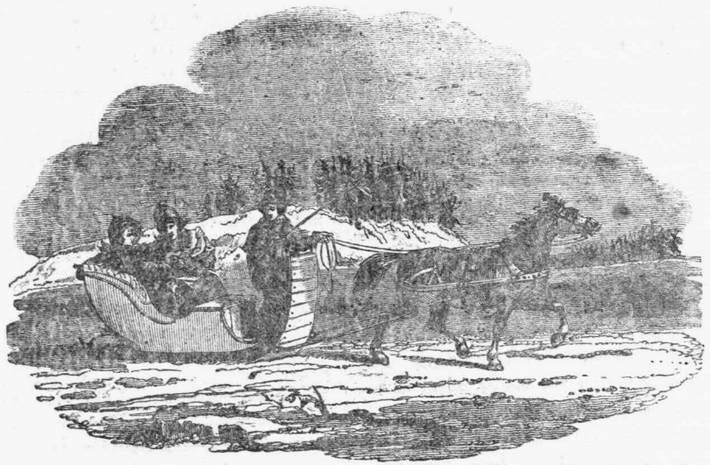

ΕΙΣ τὰς ψυχρὰς χώρας τῆς ἄρκτου, ὅπου βαθέα τρώματα χιόνος καλύπτουσι τὴν γῆν κατὰ τοὺς χειμερινοὺς μῆνας, εὐκολύνεται μεγάλως ἡ συγκοινωνία διὰ ὀχημάτων ἄνευ τροχῶν, τῶν καλουμένων ἑλκήθρων ἢ χαμουλκῶν. Ταῦτα, ὀλισθαίνοντα εἰς τὴν χιόνα ἐπὶ ἐλασμάτων σιδήρου, προοδεύουσι τάχιστα, συρόμενα ὑφ' ἑνὸς ἢ δύο ἵππων, καὶ παρέχουσι μάλιστα μεγάλην διασκέδασιν εἰς τοὺς ἐν αὐτοῖς. Ἰδέαν δὲ τοῦ τε ὀχήματος καὶ τοῦ τρόπου τῆς ὁδοιπορίας δύναται νὰ λάβῃ ὁπωσοῦν ὁ ἀναγνώστης ἐκ τῆς προτεταγμένης εἰκόνος.

ΘΕΟΠΟΜΠΟΣ Ο ΧΙΟΣ.

Ὁ ΘΕΟΠΟΜΠΟΣ, ἔξοχος Ἕλλην ἱστορικὸς, Χῖος τὴν πατρίδα, υἱὸς τοῦ Δαμασιστράτου, καὶ ἀδελφὸς Καυκάλου τυῦ ῥήτορος, ἐγεννήθη περὶ τὸ 380 π. Χ., ἐδιδάχθη δὲ τὴν ῥητορικὴν ὑπὸ τοῦ Ἰσοκράτους καθ' ὃν χρόνον διέτριβεν οὗτος ἐν Χίῳ. Κατὰ τὸν Φώτιον ὁ Δαμασίστρατος, Λακωνιστὴς ὤν, ἐφυγαδεύθη μετὰ τοῦ υἱοῦ του ἐκ τῆς πατρίδος, πιθανὸν ὅτι περὶ τὸ 360 π. Χ. ὅτε περιεσπᾶτο ἡ Χίος ὑπὸ δύο φατριῶν, τῆς μὲν δημοτικῆς καὶ τῆς δυνατωτέρας κλινούσης πρὸς τὸ μέρος τῶν Θηβῶν, εὐαρίθμων δέ τινων ἀριστοκρατῶν ὑποστηριζόντων τὰ συμφέροντα τῆς Σπάρτης. Ἐκ τούτων ἦσαν ὁ Θεόπομπος καὶ ὁ πατήρ του. Ἡ ἐπιῤῥοὴ τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἰσοκράτους ἐπὶ τοῦ Θεοπόμπου φαίνεται ὅτι ἦτο μεγίστη· διότι, καίτοι μὴ ἐφαρμόσας εἰς τὰ πολιτικὰ τὰς ῥητορικὰς δυνάμεις του, μήτε συνήθειαν ἔχων νὰ συνηγορῇ εἰς τὰ δικαστήρια, συνέγραψεν ὅμως, κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ διδασκάλου του, ἱκανοὺς λόγους, οἵτινες ἀπηγγέλλοντο εἰς ῥητορικοὺς συναγωνισμοὺς, ὑπερτερήσας κατὰ τοῦτο, ὡς λέγουσι, καὶ αὐτὸν τὸν Ἰσοκράτη. Ὁπότε ἠναγκάσθη ν' ἀπέλθῃ τῆς Χίου, ὑπῆγε μετὰ τοῦ πατρός του εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, ὅπου ἐδαπάνησεν ἔτη τινὰ περιερχόμενος καὶ σπουδάζων, καὶ ὅπου ἐδοξάσθη μεγάλως διὰ τὴν εὐγλωττίαν του. Τεσσαράκοντα πέντε ἐτῶν ἡλικίας ἔλαβεν ἄδειαν νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν πατρίδα του διὰ τῆς μεσολαβήσεως τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Μετὰ τὸ συμβεβηκὸς δὲ τοῦτο ἐνησχολήθη δραστηρίως εἰς τὰς πολιτικὰς ὑποθέσεις τῆς πατρίου νήσου του, καὶ διὰ τῶν προτερημάτων αὐτοῦ ἔγεινεν εἷς τῶν κυριωτέρων στύλων τῆς ἀριστοκρατικῆς φατρίας. Ζῶντος τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ τίποτε δὲν ἀπετόλμησαν φανερὰ ἐναντίον του· ἀλλὰ μόλις ἀπέθανεν ὁ βασιλεὺς, καὶ ἡ δημοτικὴ φατρία πάλιν ἀπεδίωξαν τὸν Θεόπομπον. Κατέφυγε δὲ νῦν εἰς τὴν Αἴγυπτον ὑπὸ τὴν προστασίαν Πτολεμαίου τοῦ Λάγου, ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ ὁποίου ἔμεινεν ἀνενόχλητος. Ἀλλ' ὁ τοῦτον διαδεχθεὶς Πτολεμαῖος ὁ Φιλάδελφος ἔτρεφε δυσμενῆ πρὸς αὐτὸν αἰσθήματα, καὶ ἂν φίλοι τινὲς δὲν εἶχον συμβουλεύσειν αὐτὸν νὰ ἀπέλθῃ, ἤθελε θανατωθῆ. Ποῦ δὲ τώρα ἔφυγε, τί ἐδοκίμασε μετὰ ταῦτα, καὶ ποῦ ἀπέθανεν, ἀγνοεῖται· πιθανώτατον ὅμως ὅτι ἀπεβίωσε περὶ τὸ 308 π. Χ.

Τῶν συγγραμμάτων τοῦ Θεοπόμπου σώζονται πολυάριθμα μόνον κλάσματα· μεγαλητέραν δὲ ζημίαν παρὰ τὴν ἀπώλειαν αὐτῶν δὲν ὑπέφερεν ἄλλην ἡ ἀρχαία ἱστορία. Ὁ ἐφεξῆς κατάλογος περιέχει τὰ πονήματα ὅσα γνωρίζομεν ὅτι συνέγραψεν·—

1. Ἐπιτομὴ τῶν Ἡροδότου Ἱστοριῶν. Τὴν Ἐπιτομὴν ταύτην ἀναφέρουσιν ὁ Σουΐδας καὶ διάφοροι ἄλλοι γραμματικοί. Κατὰ τὴν γνώμην δὲ πολλῶν νεωτέρων κριτικῶν εἶναι πάντῃ ἀπίθανον ὅτι ἐπεχείρησε τοιοῦτο πόνημα ὁ Θεόπομπος· φρονοῦσι μᾶλλον ὅτι ἠρανίσθη αὐτὴν γραμματικός τις, καὶ ὅτι τὴν ἐξέδωκεν ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ ἱστοριογράφου. Οἱ λόγοι ὅμως οἱ τὴν δοξασίαν ταύτην ὑποστηρίζοντες δὲν φαίνονται ἀποχρῶντες, καὶ δὲν εἶναι ἀπίθανον ὅτι ὁ Θεόπομπος ἔκαμε τὴν ἐπιτομὴν ταύτην ὡς πρώτην ἀπόπειραν πρὸς ἱστοριογραφίαν. Σώζονται δ' ἀκόμη ὀλίγα τινὰ κλάσματα αὐτῆς.

2. Πόνημα ἀξιολογώτερον ἦσαν αἱ Ἑλληνικαὶ Ἱστορίαι, ἢ Σύνταξις Ἑλληνικῶν. Ἦτο συνέχεια τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας ἀφ' οὗ χρόνου ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ Θουκυδίδης, π. Χ. 411, μέχρι τῆς ἐν Κνίδῳ μάχης, π. Χ. 394. Συνίστατο δὲ τὸ πόνημα ἐκ δώδεκα βιβλίων, καὶ πολλὰ κλάσματα ἔτι σώζονται.

3. Τὰ Φιλιππικὰ, ἅτινα περιεῖχον εἰς 58 βιβλία τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τῆς ἀναβάσεως τοῦ Φιλίππου εἰς τὸν θρόνον, ἢ ὀρθότερον ἀπὸ τῆς θεμελιώσεως τῶν Φιλίππων, μέχρι τῆς ἀποβιώσεως αὐτοῦ. Τὸ πολύτομον τοῦτο σύγγραμμα περιελάμβανεν ὄχι μόνον τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν πλατυτέραν ἔννοιαν τῆς λέξεως ἐντὸς τῆς εἰρημένης περιόδου, ἀλλὰ διεπραγματεύετο καὶ περὶ τῶν ἀρχαιοτέρων ἐκείνων μερῶν τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας καὶ τῆς ἱστορίας τοιούτων βαρβάρων ἐθνῶν, ὁποῖα εἶχεν αἰτίαν νὰ ἀναφέρῃ. Ταῦτα δὲ συνίστων πολλὰς καὶ μακρὰς παρεκβάσεις, καὶ δυνάμεθα νὰ κρίνωμεν περὶ τῆς ἐκτάσεώς των ἐκ τοῦ ὅτι ὁ τῆς Μακεδονίας βασιλεὺς Φίλιππος ὁ Γ΄. ἀφοῦ ἀπέκοψε τὰς παρεκβάσεις ταύτας, ἐσμίκρυνε τὸ σύγγραμμα ἀπὸ 58 εἰς 16 βιβλία. Ἔχομεν δ' ἔτι πολλὰ κλάσματα τῶν Φιλιππικῶν, διεσπαρμένα εἰς τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς.

Παρεκτὸς τῶν ἱστοριῶν τούτων, ἔγραψεν ὁ Θεόπομπος καὶ πολλοὺς λόγους· γνωρίζομεν δὲ ὅτι συνέταξε Πανηγυρικοὺς τοῦ Μαυσώλου, Φιλίππου, καὶ Ἀλεξάνδρου. Οἱ ἀρχαῖοι, περιγράφοντες τὸν ἱστορικὸν χαρακτῆρά του, ἐπαινοῦσι μὲν αὐτὸν ὡς φιλαλήθη, ἀλλὰ παριστῶσιν ὅτι ἦτον αὐστηρότατος εἰς τὰς κατηγορίας, καὶ ἀπεριόριστος εἰς τοὺς ἐπαίνους. Ἡ ἔνθερμος καὶ ὁρμητικὴ κρᾶσίς του δὲν ἐσυγχώρει αὐτῷ νὰ διατηρῇ τὴν κατάλληλον εἰς ἱστορικὸν γαλήνην. Κατηγορεῖται δὲ καὶ ὅτι ὑπερηγάπα τὰ τεράστια, καὶ ὅτι ἕνεκα τούτου διέτριβε παραπολὺ εἰς τὰς μυθώδεις ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος, ὁσάκις ἐλάμβανεν ἀφορμήν.

Περὶ τοῦ Θεοπόμπου λέγει ὁ Κοραῆς τὰ ἑπόμενα·—« Διὰ νὰ πληροφορηθῇ τις πόσον ἐζημιώθημεν, χάνοντες τὴν πολύβιβλον ἱστορίαν τοῦ Θεοπόμπου, ἀρκεῖ νὰ ἐξετάσῃ ὅσας μαρτυρίας ἔλαβον ἐξ αὐτῆς ὁ Στράβων, ὁ Διόδωρος, ὁ Πολύβιος, ὁ Παυσανίας, ὁ Πλού-

ταρχος, ὁ Ἀθήναιος, ὁ Πλίνιος καὶ ἄλλοι, καὶ ὅσα λείψανα μᾶς ἐφύλαξεν ὁ Στοβαῖος, οἱ Σχολιασταὶ, καὶ ὅλοι οἱ παλαιοὶ λεξικογράφοι· καὶ πρὸ πάντων νὰ ἀναγνώσῃ τὴν περὶ αὐτῆς κρίσιν Διονυσίου τοῦ Ἁλικαρνασέως. Ἱστορῶν (λέγει) τὰς πράξεις τῶν ἀνθρώπων, δὲν ἀρκεῖται εἰς τὰ φανερὰ, ἀλλ' ἐξετάζει καὶ τὰς ἀφανεῖς αἰτίας καὶ τὰ πάθη, ἐξ ὧν ἐκινήθησαν εἰς αὐτὰς, καὶ ἀνακαλύπτει τοὺς ὑποκριτὰς τῆς ἀρετῆς. Διὰ τοῦτο (προσθέτει ὁ Διονύσιος) ἐκρίθη ὁ Θεόπομπος βάσκανος, μιμούμενος τοὺς ἰατροὺς ἐκείνους, οἵτινες, καίοντες καὶ τέμνοντες τὰ γαγγραινωμένα, ἐγγίζουσι κἄποτε καὶ τὰ ὑγιῆ μέρη τοῦ σώματος. Τὸν Πολύβιον νοεῖ ἐδῶ ὁ Διονύσιος, διότι ὁ Πολύβιος μάλιστα κατηγόρησεν ὄχι ὀλιγώτερον πικρὰ τὴν (ὡς τὴν ὀνομάζει) πικρίαν τοῦ Θεοπόμπου, φέρων μόνον παράδειγμα ὅσα εἶπεν ὁ Θεόπομπος κατὰ τοῦ Φιλίππου καὶ τῶν φίλων αὐτοῦ. Ὠνείδισε καὶ ὁ Λουκιανὸς τὸν Θεόπομπον ὡς φιλαπεχθήμονα, ἤγουν ὡς ἄνθρωπον, ὅστις διήγειρε πολλοὺς ἐχθροὺς καθ' ἑαυτοῦ διὰ τοὺς κατ' ἐκείνων ψόγους. Ἀλλὰ μὴ μόνος ὁ Θεόπομπος καὶ μόνον τὸν Φίλιππον ἐκατηγόρησεν; Ἐστηλίτευσεν ὁμοίως Διονύσιον τὸν τύραννον τῆς Σικελίας, τοὺς κόλακας καὶ φίλους αὐτοῦ, ἄλλους τῆς Ἑλλάδος προδότας ὄχι ὀλίγους· ἔψεξε τὴν ἀσωτίαν τῶν Ἀθηναίων, καὶ μάλιστα τῶν δημαγωγῶν καὶ στρατηγῶν αὐτῶν, τῶν Ταραντίνων, τῶν Μυθημναίων, τῶν Ῥοδίων, τῶν Κολοφωνίων, τῶν Βυζαντίων, τῶν Λακεδαιμονίων. Ἡ φθορὰ τῶν Ἑλληνικῶν ἠθῶν εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Φιλίππου εἶχε προχωρήσει τόσον, ὥστε καὶ τῶν μετρίων πολιτῶν αἱ ἐπιθυμίαι ἐξισοῦντο μὲ τὰς ἐπιθυμίας τῶν δυναστῶν· «Νῦν δὲ οὐδείς ἐστι (λέγει ὁ Θεόπομπος) καὶ τῶν μετρίως εὐπορουμένων, ὅστις οὐ πολυτελῆ μὲν τράπεζαν παρατίθεται, μαγείρους δὲ καὶ θεραπείαν ἄλλην πολλὴν κέκτηται, καὶ πλείω δαπανᾷ τὰ καθ' ἡμέραν, ἢ πρότερον ἐν ταῖς ἑορταῖς καὶ ταῖς θυσίαις ἀνήλισκον.» Καὶ τὰ αἴτια τῆς τόσης φθορᾶς ἦσαν τὸ πεμπόμενον εἰς τοὺς δημαγωγοὺς τῆς Ἑλλάδος χρυσίον, πρῶτον ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Βασιλέως τῆς Περσίας, ἔπειτα ὑπὸ τοῦ Φιλίππου· ἑπομένως οἱ συληθέντες μεγάλοι θησαυροὶ ἐκ τοῦ Ἱεροῦ τῶν Δελφῶν, καὶ σκορπισθέντες εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα, καὶ τελευταῖον τὰ μετακομισθέντα ἄπειρα πλούτη ἐκ τῆς Ἀσίας μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Περσικῆς βασιλείας. Οἱ κατὰ τῶν τοιούτων ὀνειδισμοὶ τοῦ Θεοπόμπου λοιπὸν ἦσαν πλέον ψυχῆς μισοπονήρου κραυγαὶ παρὰ πικρίαι, καὶ ὡμοιάζον καὶ τὴν λέξιν καὶ τὸ πρᾶγμα τὰς κατὰ τῶν προδοτῶν κραυγὰς τοῦ Δημοσθένους, ὡς τὰς κρίνει ὁ Διονύσιος. Τούτους τοὺς προδίδοντας τὰς πατρίδας των διὰ τῆς γαστρὸς τὰς ἡδονὰς ἀπέβλεπε (μὴν ἀμφιβάλλωμεν) ὅταν ἔλεγε, Τὸ γὰρ ἐσθίειν πολλὰ τοὺς μὲν λογισμοὺς ἐξαιρεῖ, καὶ τὰς ψυχὰς ποιεῖται βραδυτέρας, ὀργῆς δὲ καὶ σκληρότητος καὶ πολλῆς σκαιότητος ἐμπίπλησι.

«Καὶ τοῦ μὲν Πολυβίου ἡ περὶ Θεοπόμπου κρίσις, ἂν ὑπερέβη τὸ δίκαιον, φαίνεται κἂν ἀπαθής! Ἀλλ' ὁ Θεόπομπος ἔπεσεν εἰς ἄλλων ἐχθρῶν στόματα, ἐξ ὧν τινὲς καὶ ἐσπούδασαν νὰ καταστήσωσιν αὐτὸν μισητὸν εἰς ὅλους τοὺς Ἕλληνας. Τοιοῦτον σκοπὸν εἶχεν ὁ δόλος τοῦ συγχρόνου του Ἀναξιμένους τοῦ Ῥήτορος. Ὁ μαθητὴς οὗτος τοῦ Ζωΐλου, ἀλλ' ἀναιδέστερος τοῦ διδασκάλου συκοφάντης, ἔγραψε, μιμούμενος τὸ ὕφος τοῦ Θεοπόμπου κατὰ τῶν Ἀθηναίων, τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τῶν Θηβαίων, ὄχι ὅσα εἶχεν ὁ Θεόπομπος εἰς τὴν ἱστορίαν του, συγχωρημένα εἰς ἱστορικοὺς, ἀλλὰ βλάσφημα καὶ συκοφαντικὰ πολλὰ, καὶ διασπείρας τὰ βιβλία ὡς συγγράμματα τοῦ Θεοπόμπου, τὸν ἔβλαψε πολύ.

«Εἰς τὴν ἀξιόλογον ταύτην τοῦ Θεοπόμπου ἱστορίαν, καθὼς εἰς ὅλους τοὺς παλαιοὺς ἱστορικοὺς, εὑρίσκονται καί τινα μυθώδη· ἀλλὰ ταῦτα ἱστορεῖ ἁπλῶς χωρὶς ἐπίκρισιν, ὡς ἱστόρησαν καὶ ἄλλα ἄλλοι πολλοὶ παλαιοὶ ἱστορικοί.

«Ὅστις ἐπιθυμεῖ πλειότερα περὶ Θεοπόμπου, τὸν πέμπω εἰς τὸ περὶ τῶν Ἑλλήνων Ἱστορικῶν σύγγραμμα τοῦ Οὐοσσίου. Τοῦτο μόνον ἂς προστεθῇ, ὡς ὄχι πολλὰ γνωστὸν εἰς ὅλους μαρτύριον τῆς ἱσορίας τοῦ Θεοπόμπου. Ὅτε ἐμπρήσθη ὁ ἐν Ἐφέσῳ περιβόητος ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος, ναὸς κτισμένος ἀπὸ κοινὴν δαπάνην ὅλων τῶν Ἰωνικῶν πόλεων, ἐπειδὴ ὁ ἐμπρηστὴς (ὡς λέγει ἡ ἱστορία) ἄλλην ἀφορμὴν τοιούτου ἀνομήματος δὲν εἶχε παρὰ τὴν μανιώδη ἐπιθυμίαν νὰ ἀποθανατίσῃ τὸ ὄνομά του, οἱ Ἐφέσιοι ἔδωκαν ψήφισμα ἀπαγορευτικὸν νὰ μὴ προφέρῃ τοῦ λοιποῦ κἀνεῖς τοιούτου ἀσεβοῦς ἀνθρώπου ὄνομα. Τὸ ψήφισμα δὲν ἦτον οὔτε φρόνιμον, οὔτε πολιτικόν· καὶ μόνος ὁ Θεόπομπος μᾶς ἐδίδαξεν, ὅτι ὁ ἐμπρηστὴς ὠνομάζετο Ἡρόστρατος.»

Τὰ σωζόμενα κλάσματα τοῦ Θεοπόμπου ἐξεδόθησαν καὶ καθ' ἑαυτὰ, ὑπὸ τοῦ Wichers, ἐν Λουγδούνῳ τῆς Βαταυΐας, 1829· καὶ μετ' ἄλλων κλασμάτων Ἑλλήνων Ἱστορικῶν, ὑπὸ τοῦ J. Müller, ἐν Παρισίοις, 1841.

Η ΓΕΝΝΑΙΟΤΗΣ ΤΟΥ ΑΠΟΤΥΧΟΝΤΟΣ ΕΡΑΣΤΟΥ.

ΕΝΩ κατά τινα ζοφώδη πρωΐαν τοῦ Νοεμβρίου, πλούσιος τραπεζίτης Ἄγγλος, ὁ κύριος Βράντων, ἐκάθητο εἰς τὸν ἰδιαίτερον αὐτοῦ θάλαμον, μετὰ σπουδῆς εἰς τὸ γράφειν ἐνησχολημένος, εἰσῆλθεν εἷς τῶν γραμματέων του, ἀναγγέλλων ὅτι «κυρία, ἥτις ἐπεθύμει νὰ ἴδῃ αὐτὸν κατὰ μόνας ὀλίγας στιγμὰς, περιέμενεν εἰς τὴν θύραν τοῦ καταστήματος, ἐν τῇ ἁμάξῃ αὐτῆς, καθὸ μὴ ἐπιθυμοῦσα νὰ ἐξέλθῃ πρὶν βεβαιωθῇ ὅτι ὁ κύριος Βράντων ἦτον ἐλεύθερος καὶ πρόθυμος νὰ τὴν ὑποδεχθῇ.»

Τὴν ἀγγελίαν ταύτην ἤκουσε μετ' ἀπορίας καὶ δυσαρεσκείας ὁ κύριος Βράντων, ἀλλ' ἔδωκε διαταγὰς νὰ προσκαλέσωσι τὴν κυρίαν νὰ εἰσέλθῃ.

Ὁ κύριος Βράντων ἦτο περίπου ἑξηκοντούτης· τὸ στάδιον αὐτοῦ ἀρχίσας ὡς ἁπλοῦς γραμματεὺς τοῦ καταστήματος, ἀνέβη βαθμηδὸν εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ διευθυντοῦ. Κατὰ τὸ προσωπικὸν, ἦτον ἄνθρωπος τοῦ σωροῦ, ἢ μᾶλλον ἔκλινεν εἰς τὸ χυδαῖον, μέσου περίπου ἀναστήματος, εὔρωστος, καὶ δύσμορφος, τοὺς χαρακτῆρας ἔχων μεγάλους καὶ προκύπτοντας, τὸ πρόσωπον ἐρυθρὸν, τοὺς ὀφθαλμοὺς στρογγύλους, γαλανοὺς, καὶ ἀσημάντους· τὴν ἀραιὰν κόμην του κατὰ μέγα μέρος πολιὰν, τὸν τρόπον ἐπιτετηδευμένον, καὶ τὸν ἱματισμὸν ἁπλοῦν καὶ ἀρχαιοπρεπῆ.

Ἔθηκε καθέδραν τινὰ πρὸς ὑποδοχὴν τῆς ξένης· καὶ καθίσας σοβαρῶς αὐτὸς ἐν ἄλλῃ τινὶ πλησίον τοῦ πυρὸς, ἐδίπλωσε τὰς χεῖράς του, καὶ περιέμενεν. Ἡ θύρα ἤνοιξεν· ἡ κυρία εἰσῆλθε· προεχώρησεν εἰς τὸν θάλαμον, καὶ ὁ τραπεζίτης ἀνέστη μετὰ σπουδῆς.

Ἦτο νέα καὶ ὡραία, ὑψηλὴ καὶ μεγαλοπρεπής· τοῦ προσώπου αὐτῆς ἡ καλλονὴ ἦτο τὸ ἐλάχιστον ἐκ τῶν θελγήτρων του· διότι εἶχε πνευματώδη τινὰ ἔμφασιν, ἔλαμπεν ἐπ' αὐτοῦ τὸ φῶς τῆς μεγαλοφυΐας, καὶ ἠκτινοβόλει τὸ πῦρ ἀσβέστου τινὸς δραστηριότητος.

Ὁ ἱματισμὸς αὐτῆς ἦτον ἁπλοῦς, καὶ προδήλως ἐπὶ τὸ οἰκονομικώτερον ἐκλελεγμένος, ἀλλ' εὐπρεπὴς καὶ κομψός. Εἰς ὅλον τὸ ἦθος καὶ τὸν τρόπον της ἦτον ἡ σταθερότης καὶ ἡ πεποίθησις, ἥτις εἶναι προϊὸν τοῦ ἄκρου ἐξευγενισμοῦ, καὶ ἡ ἀφέλεια ἥτις πηγάζει μόνον ἐκ τῆς μετὰ τοῦ κόσμου συναναστροφῆς. Ὁ τραπεζίτης ὥρμησε νὰ τὴν προϋπαντήσῃ· ἐπίασε τὴν χεῖρά της φιλοστόργως. «Μαγδαληνὴ,» εἶπεν, «ἐπέστρεψας τέλος πάντων! Πόσον χαίρω ὅτι ἠξιώθην νὰ σὲ μεταΐδω! Σ' ἐστοχαζόμην νεκρὰν ἢ χαμένην,—χαμένην διὰ πάντα ὡς πρὸς ἐμέ. Ποῦ ἐπέρασας τὸν καιρὸν καθ' ὃν δὲν σὲ εἶδον; Διὰ τί μοῦ ἐκρύπτεσο; Ὦ Μαγδαληνή! Πολλὰ ὑπέφερον δι' ἐσέ!»

«Μή με λέγετε Μαγδαληνήν· δὲν εἶμαι πλέον Μαγδαληνὴ Βέρνον· εἶμαι—»

«Τί! ὑπανδρεύθης! Μαγδαληνή! Μὴ τὸ ἀκούσω! Ὑπανδρεύθης!» εἶπε, τεταραγμένος καὶ χάσκων ν' ἀκούσῃ ὁ τραπεζίτης.

«Ὄχι—ὄχι!» εἶπεν ἡ κυρία μειδιῶσα· «ἀλλὰ δὲν γνωρίζομαι πλέον δι' αὐτοῦ τοῦ ὀνόματος· καὶ ἐκεῖνοι μεθ' ὧν κατοικῶ μὲ ὀνομάζουσι Μαρίαν Κλίντον.»

Ὁ κύριος Βράντων ἔμεινε σιωπηλός· ἐκείνη δὲ πάλιν ὡμίλησε.

«Δὲν ἠδυνάμην νὰ ἐξαρτῶμαι πλέον ἀπὸ ὑμᾶς·—δὲν ἠδυνάμην νὰ ζῶ ἀπὸ τὴν ὑμετέραν μεγαλοδωρίαν· ἀπεφάσισα ἢ νὰ εὕρω πόρον ζωῆς, ἢ ν' ἀποθάνω. Πολλοὺς κόπους ἐδοκίμασα,—πολλὰ ὑπέφερα,—ἀλλ' ἐπέτυχον· καὶ ἦλθον νὰ σᾶς εὐχαριστήσω διὰ τὴν παρελθοῦσαν εὔνοιάν σας—νὰ παρακαλέσω νὰ ἐξακολουθῇ ἡ φιλία σας. Εἶμαι εὐδαίμων — τοὐλάχιστον εἶμαι εὐχαριστημένη. Εὑρῆκα θέσιν ὡς παιδαγωγός· κατοικῶ εἰς ἀφανὲς καὶ ζοφῶδες μέρος τῆς πόλεως· ἀλλ' ἡ οἰκογένεια, ἣν ὑπηρετῶ, εἶναι πλουσία. Ὁ μισθός μου εἶναι ἐλευθέριος· καὶ ἂν δὲν ἔχω ἡδονὰς, τοὐλάχιστον ἔχω ὀλίγας ἐνοχλήσεις, καὶ οὐδεμίαν ὕβριν!»

Ἐλάλησε ταχέως, καὶ μὲ ἀγῶνα· ἔπαυσε δὲ ἀποτόμως.

«Ὦ Μαγδαληνὴ, εἶναι αὕτη ζωὴ δι' ἐσέ;»

«Τί νὰ κάμω;» ἀπεκρίθη· «οὕτως ἠθέλησεν ὁ Θεός.»

«Τί νὰ κάμῃς; δέν σ' ἐπρόσφερα ἐγὼ πᾶν ὅ,τι ἔχω νὰ προσφέρω; Ἀνανεόνω τὰς προτάσεις μου—γενοῦ σύζυγός μου.»

«Ὄχι, κύριε Βράντον, σᾶς εὐχαριστῶ—ἐξ ὅλης ψυχῆς σᾶς εὐχαριστῶ!—ἀλλὰ δὲν ἐμπορῶ νὰ τὸ κάμω. Μή με λυπεῖσθε—ζῶ εὐχαριστημένη!»

«Εὐχαριστημένη! Μαγδαληνὴ Βέρνον, ἐνθυμεῖσαι τί ἦσο;»

«Ναὶ, ἐνθυμοῦμαι—ἐνθυμοῦμαι!»

«Καὶ ἐγὼ ἐνθυμοῦμαι!» (Σηκωθεὶς δὲ ὁ τραπεζίτης ἐβημάτιζεν εἰς τὸν θάλαμον κατεσπευσμένως.) Ὅλα τὰ ἐνθυμοῦμαι—ὅλα ἐμπορῶ νὰ σὲ τὰ εἴπω! Ἀνακαλῶ εἰς τὴν μνήμην τοὺς χρόνους ἐκείνους, ὁπότε μεταξὺ τῶν ὑπερηφάνων ὁ πατήρ σου ἦτον ὁ μᾶλλον ὑπερήφανος· ὁπότε μεταξὺ τῶν εὐθύμων καὶ τῶν ἐρασμίων σὺ ἦσο ἡ εὐθυμοτέρα—ἡ ὡραιοτέρα! Ὑπάγω ἔτι περαιτέρω ὀπίσω εἰς τὸ παρελθὸν, καὶ βλέπω τὴν μητέρα σου—τὴν ὁμοιάζεις ἀπαραλλάκτως, Μαγδαληνή! ἐκείνην, ἥτις, ὡς ὄνειρον, παρευρίσκετο πάντοτε εἰς τὴν ὅρασίν μου—ἐκείνην, ἥτις, ὡς ὄνειρον, ἐλατρεύετο ὑπ' ἐμοῦ! Ἔστω, ὑπανδρεύθη! Ἔκλεξε τὸν πατέρα σου—τὸν γενναῖον, τὸν ἀξιοθαύμαστον Ἐρρίκον Βέρνον—καὶ ἦσαν εὐδαίμονες. Ἔπειτα ἀνακαλῶ εἰς τὴν μνήμην τὴν γέννησίν σου—σοῦ, τοῦ μόνου τέκνου των!—καὶ ἀπ' ἀρχῆς σὲ ἠγάπων—σὲ ἠγάπων χάριν ἐκείνης! Ἐνθυμοῦμαι τὴν ταχεῖαν αὐτῶν ὕψωσιν ἀπὸ εὐπορίαν εἰς πλούτη ἄπειρα—τὴν λαμπρότητα—τὴν τροφήν των! Ἔπειτα ἐκείνη ἀπέθανε.

«Ὀλίγα ἔτη παρέρχονται, καὶ σὺ λαμβάνεις τὸν τόπον της. Κάλλος ἀμώμητον σὲ κοσμεῖ, καὶ πλούτη ἀνεκδιήγητα σὲ περιστοιχοῦσι. Ποία τόσον ἐθαυμάζετο, ποία τόσον ἐθεραπεύετο; Ποσάκις σὲ παρετήρουν, ἐνῷ σὺ δὲν μὲ ἔβλεπες! Εἰς τὸν περίπατον, εἰς τὸ θέατρον, ποία τόσον περιπαθῶς ἐφιλοφρονεῖτο; ποία ἐχαιρετᾶτο μὲ τόσον βαθὺ σέβας, μ' ὅσον ἡ Μαγδαληνὴ Βέρνον, ἡ μόνη θυγάτηρ, ἡ ἀνηγορευμένη κληρονόμος τοῦ βαθυπλούτου τραπεζίτου; Οἱ μνηστῆρές σου δὲν ἦσαν ἀναρίθμητοι; Τί δὲν προσεφέρθη εἰς τὴν ὑποδοχήν σου;—τί δὲν ἀπέβαλες! Βαθμοὺς, τίτλους, ἀξιώματα—προσωπικὰς ἀρετὰς συμφώνους μὲ τὰς ἰδικάς σου—πλούτη ἄξια τῆς τύχης σου. Ἀ! τί δὲν ἠμπόρεις νὰ ἦσαι;—Ἀ! τί εἶσαι τώρα;

«Αἴ, τὰ μετὰ ταῦτα, τὰ μετὰ ταῦτα. Τώρα, κλαίεις! Ὁ πατήρ σου, χρεωκοπεῖ· καὶ χεῖρον τούτου, χρεωκοπεῖ ἀτίμως! Ἀλλὰ μία ὁδὸς πρόκειται εἰς αὐτὸν, δι' ἧς ν' ἀποφύγῃ τὴν αἰσχύνην, τὴν ὕβριν, τὸ ὄνειδος! Ἀποθνήσκει! δὲν διατρίβω εἰς τὸν φρικτόν του θάνατον· ἀλλὰ σὺ ἀφέθης

νέα, ὡραία, μόνη. Νέα, ὡραία, μόνη, καὶ πτωχὴ, τέκνον μου· ποῖαι παγίδες σὲ περιεστοίχουν; Τότε ἦλθον ἐγὼ, ὁ ταπεινὸς ἐραστὴς τῆς τεθνηκυίας μητρός σου! ἐγὼ, ὁ παλαιὸς φίλος τοῦ τεθνηκότος πατρός σου! ἐγὼ, ὁ περιπαθέστατος λατρευτής σου! Σὲ ἀπήλλαξα τῆς ἐνδείας, τῆς ὕβρεως, τῆς ἀπελπισίας, καὶ ἐτόλμησα νὰ σὲ λαλήσω περὶ ἔρωτος! Ἔσπευσα, φοβοῦμαι, παραπολὺ· ἔκαμε προτάσεις ἀστοχάστους·—ὁ ἔρως μου περιεφρονήθη, ἀπεβλήθη. Μὲ ἀφῆκας. Ἀλλὰ, Μαγδαληνὴ, οἱ μνηστῆρές σου ποῦ ἦσαν; Ἡ πληθὺς τῶν ἱπποτῶν τῶν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν σου τεταγμένων,—οἱ φρονηματίαι νέοι εὐγενεῖς, οἵτινες ἔθετον εἰς τοὺς πόδας σου τὸ φρόνημα καὶ τὴν εὐγένειάν των—ποῦ ἦσαν; Ἔφυγον ἅμα εἶδον τὴν πρώτην σκιὰν τῆς δυστυχίας· ἢ, ἂν ἔμειναν ὀλίγοι τινὲς, ἐστάθησαν μόνον διὰ νὰ σὲ πληγώνωσι μ' ἐκφράσεις περιφρονητικοῦ ἐλέους, ἢ νὰ σὲ ἐξυβρίζωσι μὲ προτάσεις χαμερπεστέρας. Ἔφυγον, καὶ σὺ ἔμεινας ἔρημος. Δὲν ἦτο κανεῖς πιστός;"

«Ναὶ, εἷς!» ἐγόγγυσεν ἡ Μαγδαληνὴ, ἐνῷ ἔκρυπτε τὸ πρόσωπον μὲ τὰς χεῖράς της—«εἷς.»

«Καὶ δι' αὐτὸν τὸν ἕνα ἐλπίζεις καὶ ζῇς ἀκόμη, Μαγδαληνή; ἀγαπᾶσθε ἀκόμη μεταξύ σας;"

«Ναί! ναί!» εἶπεν ἡ Μαγδαληνὴ, σηκωθεῖσα μετ' αἰφνιδίου ἐνεργείας· «ἔτι ἀγαπώμεθα—ἔτι ζῶμεν ὁ εἷς διὰ τὸν ἄλλον,—ἐλπίζομεν ἀκόμη! Δὲν θέλω τὸν ἐγκαταλείψει! Εἰς ὅλα τὰ δυστυχήματα ἔμεινε πιστὸς πρὸς ἐμὲ—θέλω μείνει κἀγὼ πιστὴ πρὸς αὐτὸν, καὶ κανένα καιρὸν θέλομεν εὐδαιμονήσει!»

«Μαγδαληνὴ,» ἐξεφώνησεν ὁ τραπεζίτης, γονυπετήσας ἔμπροσθέν της, «πρόσδεξαί με! Σὲ προσφέρω θέσιν ὄχι κατωτέραν τῆς προτέρας σου, πλοῦτον ὅσον οὐδέποτε ὠνειρεύθης, τρυφὰς ὁποίας οὐδέποτε κἂν ἐπεθύμησας. Θέλω σὲ ὑψώσειν ὑπεράνω τοῦ μᾶλλον ὑπερηφάνου τῶν πρώην θαυμαστῶν σου—τῶν παρασιτῶν, τῶν κολάκων, τῶν ἀπίστων τῆς προτέρας ἐποχῆς. Θέλεις ἐπιθέσει τὸν πόδα σου εἰς τοὺς τραχήλους των. Χρυσὸς, ἀδάμαντες, πολυτέλεια παντὸς εἴδους, ταῦτα δὲν σὲ ἐλκύουσι. Σὲ προσφέρω δύναμιν, ἀνεξαρτησίαν—τὴν δύναμιν τοῦ ἀγαθοποιεῖν—τὴν ἀνεξαρτησίαν ἀπὸ πάσης ὑποχρεώσεως. Ὦ, σκέψου πρὶν ἐκ νέου ἀποβάλῃς! Ὁ ἐραστής σου·—εἶδον καὶ αὐτὸν πρὸ μικροῦ—πάσχει. Παρετήρησα τὴν λεπτὴν μορφήν του,—τὴν ἰσχνὴν κοκκινωπὴν παρείαν του.—ἤκουσα τὸν συνεχῆ βῆχά του. Ἐργάζεται παραπολὺ, στερεῖται πολλῶν ἀναπαύσεων, διὰ νὰ φυλάξῃ χρήματα ὥστε νὰ σὲ ἀπαλλάξῃ τῆς δουλείας. Δὲν ἐμπορεῖ νὰ ζήσῃ. Ὁ κόπος, καὶ ἡ ἀτελὴς ἐνδυμασία, καὶ ἡ ἀθλία τροφὴ, θέλουν πέμψειν αὐτὸν εἰς τὸν τάφον ταχύτερον ἢ βραδύτερον· θέλεις τὸν χάσει! Σὲ προσφέρω τὴν ὑγείαν, τὴν εὐδαιμονίαν του. Θέλω ῥάνειν ἐπ' αὐτοῦ χρυσίον, ἄνεσιν καὶ εὐζωΐαν. Ἐὰν θέλῃς νὰ γένῃς ἰδική μου, Μαγδαληνὴ, θέλω κάμειν αὐτὸν διαμιᾶς πλούσιον. Μαγδαληνὴ, τώρα πλέον δὲν θέλεις ἀρνηθῆ;"

Ἀπεκρίθη γοερῶς καὶ βραδέως, «Ὄχι, κύριε Βράντον, δὲν ἐμπορεῖ νὰ γένῃ· οὐδέποτε θέλω ἐγκαταλείψειν αὐτόν. Ὦ! πιστεύσατέ με, αἰσθάνομαι εὐγνώμων—καὶ ἐκεῖνος θέλει σᾶς εὐχαριστήσειν· ἀλλὰ μὴ ζητεῖτε, σᾶς παρακαλῶ, μὴ μοῦ ζητεῖτε ν' ἀπαρνηθῶ τὸ γλυκὺ προνόμιον τοῦ ἀγωνίζεσθαι μετ' αὐτοῦ καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ, ἕως νὰ διαλύσωμεν τὸ σκότος τῆς παρούσης στιγμῆς, καὶ νὰ ἐξέλθωμεν εἰς τὸ ἐπέκεινα φῶς. Εἴμεθα νέοι καὶ εὐέλπιδες, καὶ κανένα καιρὸν θέλομεν εὐτυχήσει. Ναὶ, θέλομεν εὐτυχήσει! Ὦ, φίλε μου, ἡ ἀγάπη μας εἶναι τὸ πᾶν δι' ἡμᾶς—μὴ μᾶς ζητῆς νὰ τὴν ἀπαρνηθῶμεν!"

Ὁ κύριος Βράντων ἐσηκώθη, καὶ ἐκάθισεν εἰς τὸ ἀναλογεῖόν του· μακρὰ παῦσις ἠκολούθησε. Τέλος ἐλάλησε, πλὴν μὲ ἠλλοιωμένους τόνους.

«Εἰπέ με, κυρία Βέρνον, τὰ παρόντα σχέδια τοῦ ἐρασοῦ σου. Ἴσως δύναμαι νὰ τὸν βοηθήσω."

«Σκοπεύει νὰ προμηθευθῇ θέσιν ὡς γραμματεὺς, τὴν ὁποίαν καὶ τὸν ὑπεσχέθησαν ἐπὶ συμφωνίᾳ νὰ πληρώσῃ ποσότητά τινα χρημάτων, ἐντὸς προσδιωρισμένου καιροῦ· ὅθεν καταγινόμεθα νὰ συνάξωμεν ταύτην τὴν ποσότητα· κινοῦμεν πάντα λίθον, καὶ πεποίθαμεν ὅτι θέλομεν ἐπιτύχει."

Πάλιν μακρὰ παῦσις ἠκολούθησεν· ἔπειτα ὁ τραπεζίτης, σηκώσας τὸ κάλυμμα τοῦ ἀναλογείου, ἤγγιξε κρύφιον ἐλατήριον, καὶ τὸ συρτάριον ἠνεῴχθη· ἔλαβε δ' ἀπ' αὐτοῦ ἔλιγμα χάρτου, καὶ σοβαρῷ καὶ σεμνοπρεπεῖ τρόπῳ, ἐνεχείρισεν αὐτὸ εἰς τὴν Μαγδαληνήν.

«Κυρία, καταδέχεσαι νὰ λάβῃς παρ' ἀνδρὸς, ὅστις σὲ ὑπεραγαπᾷ, χιλίας λίτρας στερλίνας ὡς δῶρον;"

Ἐκείνη ἐπετάχθη ἀπὸ τὴν ἕδραν της.

«Μὴ λαλήσῃς ἀπερισκέπτως· ἡ ψευδὴς ὑπερηφανία δὲν εἶναι ἀρετή. Δὲν γνωρίζω καθαυτὸ τὴν ἀπαιτουμένην ποσότητα, ἀλλὰ τὸ μικρὸν τοῦτο βοήθημα θέλει συντείνειν εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ σας. Λάβε το—ὕπαγε!—καὶ μὴ μεταέλθῃς πρὸς ἐμὲ, ἐκτὸς ἂν ἔλθῃς πάλιν ἐν θλίψει· ἀλλ' ἂν χρειασθῇς φίλον, εἶμαι πρόθυμος,—εἶμαι πρόθυμος!»

Ἡ Μαγδαληνὴ ἐξεπλάγη, καὶ εὐχαριστήθη, καὶ ἐλυπήθη· μὲ δάκρυα μόνον ἠμπόρεσε νὰ δείξῃ τὴν εὐγνωμοσύνην της. Ἐκεῖνος ἐπίασε τὸν βραχίονά της, καὶ ἔσυρεν αὐτὸν ἐντὸς τοῦ ἰδικοῦ του· τὴν ὡδήγησε δὲ διὰ τῶν λογιστηρίων τοῦ καταστήματος, καὶ τὴν παρέδωκε, στενάζουσαν, εἰς τὸ περιμένον αὐτὴν πενιχρὸν ἁμάξιον. Ἐστάθη ἔπειτα, ὡσεὶ ἀναίσθητος, θεωρῶν αὐτὴν καταβαίνουσαν τὴν ὁδὸν, μέχρις οὗ ἔφθασεν εἰς τὴν κόγχην, ὅπου ἀνέβη εἰς τὴν ἅμαξαν ὑψηλός τις καὶ κομψὸς νέος, ὅστις ἐκεῖ τὴν περιέμενε. Τρέμων ὁ τραπεζίτης εἰς τὸν ψυχρὸν ἀέρα, ἀνεγνώρισε τὸν εὐνοούμενον ἐραστὴν, καὶ βαρυστενάζας ἀπεσύρθη εἰς τὸ δωμάτιον αὐτοῦ. Πάλιν ἐκάθισεν εἰς τὸ ἀναλογεῖόν του, καὶ ἤνοιξε τὸ ἰδιαίτερον αὐτοῦ κατάστιχον. «Ἆ!» εἶπε, «τὰ χάνω, ὅταν ἔλθῃ ἡ νεᾶνις ἐκείνη. Ἐπαίτης ἠμπόρουν νὰ γένω, διὰ νὰ καταστήσω αὐτὴν εὐδαίμονα. Ἀλλὰ δὲν θέλει μεταέλθει!» καὶ πάλιν ἐβαρυστέναξε. «Τρεῖς χιλιάδας λίτρας στερλίνας! Μεγάλην ποσότητα ἔδωκα τῳόντι! Πῶς νὰ περάσω αὐτήν; Ὦς ἐλεημοσύνην; Ναί! ἐλεημοσύνην!»

ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.

Ἡ ἐν Βενετίᾳ Ἀρμενικὴ Μονὴ τοῦ Ἁγίου Λαζάρου, 129. Σημειώσεις περὶ τῆς Ἱερᾶς Γεωγραφίας, Ἀρ. 6. 132. Ἡ Κιρκασσία καὶ οἱ Κιρκασσοὶ, μετὰ Εἰκονογραφίας, 133. Ὁ Ῥασσέλας, Κεφ. λέ. λή. 135. Ἡ Αὐτοκρατορία τοῦ Μαρόκου, 139. Ἡ ἐν Ἑλλήθρῳ Ὁδοιπορία, μετὰ Εἰκονογραφίας, 140. Θεόπομπος ὁ Χῖος, 141. Ἡ Γενναιότης τοῦ Ἀποτυχόντος Ἐραστοῦ, 142.